

A KÁBÍTÓSZER-KERESKEDELEM BŰNÜLDÖZÉSÉNEK HATÉKONYABBÁ TÉTELE NEMZETI SZINTEN

(kézirat lezárva: 2013. október 20)

Tartalom

<i>Előszó</i>	2
<i>I. A kábítószer-kereskedelem</i>	4
I.1. A kábítószer-kereskedelem kriminológiai aspektusai	5
I.1.1. A kábítószer-kereskedelem fő útvonalai	6
I.1.2. Az elkövetői kör és a fogyasztói trendek	8
I.2. A bűnügyi együttműködés szempontjából releváns intézmények	11
<i>II. A bűnüldözés</i>	14
II.1. Bűnüldözés hazai szinten	14
II.1.1. A titkos információgyűjtés során felmerülő nehézségek	14
II.1.1.1. Az ügyészek és a nyomozó hatóság közötti kommunikáció-hiány	14
II.1.1.2. Az adatkérés során jelentkező komplikációk	22
II.1.1.3. A fedett nyomozó által megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságának akadályai	22
II.1.2. A vagyontömegek elvonásának mellőzése	26
II.1.3. Szervezeti problémák, forráshiány	27
II.1.4. C-lista, hosszú távú megoldás?	28
II.2. Bűnüldözés nemzetközi szinten	33
II.2.1. Eljárási jogsegély igénybevétele helyett közös nyomozócsoportok felállítása	33
<i>Zárszó</i>	39
<i>Felhasznált irodalom</i>	45

Előszó

A kábítószer kellemes hatásait már az ókori népek is felismerték. Ez időtől fogva ezen anyagokat az évszázadok során világszerte, rendszeresen, többnyire gyógyírként fogyasztották. Fontos kiemelni azonban, hogy már a középkor során fény derült az ópium hosszú távú használatának negatív hatásaira, ezért már e korszak bizonyos szakaszaiban megkezdtek betiltását.¹

A kábítószer történelmében mérföldkőnek számít az 1957-es év, melynek során létrehozták az Európai Gazdasági Közösséget. A Közösség fő céljai a szerződő felek között egy vámunió kiépítése, a közös közlekedési, illetve mezőgazdasági politika kialakítása, valamint a Közösség területén belül a munkaerő, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlásának lehetővé tétele volt.² Ezen célkitűzések megvalósításra kerültek, azonban magukkal vonzották többek között azt a következményt is, hogy a belső piacon nemcsak a termelési tényezőknek, hanem a bűncselekmények is szabadabb mozgásteret teremtettek. Ezt fokozta a globalizálódás folyamata, melynek hatására egy új jelenség, a határokon átívelő, ún. „globális bűncselekmény” jelent meg a bűnözés világában.³

Ezek a tényezők eredményezték azt, hogy a kábítószer kereskedelem mára már a világ egyik legjövedelmezőbb üzletágává vált. Ezt bizonyítja, hogy az efajta anyagokkal való kereskedelem már 1998-ban a nemzetközi kereskedelem 8%-át tette ki, túltéve ezáltal a vas vagy autó kereskedelem nagyságán.⁴

Választásom azért esett egy a kábítószerrel kapcsolatos témakörre, mert véleményem szerint, maga a kábítószer és a vele való visszaélés aggasztó méretű, megállíthatatlan terjedése már hosszú évtizedek óta olyan alapvető és súlyos kihívást jelent hazánk számára, amellyel ez idáig nem tudunk, és napjainkban sem tudunk kellően hatékonyan szembenézni. A kábítószer-helyzet mielőbbi kezelése, úgy gondolom, hogy azért kell, hogy különös figyelmet kapjon, mert a probléma nem csupán az egyre szaporodó kábítószer fogyasztók és környezetük életének rommá döntésében rejlik, hanem a jelenséget kísérő kábítószer hatása alatt, vagy annak

¹ Bayer István: A drogok történelme (A kábítószeresek története az ókortól napjainkig), Aranyhal Kiadó, Budapest, 2000, 6-58. o.

² Ostrovits András (Szerk.): EU-Jog, Az európai integráció története, HVG- ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 36. o.

³ Federico Varese: How mafias take advantage of globalization: the Russian mafia in Italy, 2012, British Journal of Criminology, 2012, 52 (2), 235-253. o.

⁴ Département de l'information des Nations Unies: ABC des Nations Unies, New York, 1998, 209. o.

megszerzése érdekében elkövetett bűnözés és erőszak a társadalom ártatlan tagjait is egyre nagyobb mértékben szedi áldozatul. Mindemellett a kábítószer kereskedelem alapjaiban veszélyezteti az államok politikai és gazdasági intézményrendszereinek alkotmányos működését is. A kábítószer használat ezen okokból kifolyólag individuális, közösségi és társadalmi szinten egyaránt nagyon jelentős károkat okoz.

Tanulmányom megírásának elsődleges célkitűzése, hogy a gyakorlati tapasztalatok összegzésén és elemzésén keresztül rávilágítsak azokra a tényezőkre, amelyek a kábítószer-probléma hatékony kezelését hátráltatják, és emellett tömören bemutassam azon szemléletmódokat és fejlesztési lehetőségeket, amelyek az általunk alkalmazott módszerekhez képest többletértékeket tartalmazhatnak.

Írásom elkészítése során jelentős magyar, valamint külföldi szakirodalmat és előadásanyagot tanulmányoztam át, számos szakértői beszélgetést folytattam, többek között: a Nemzeti Köszolgálati Egyetem professzoraival, a Nemzeti Nyomozó Iroda, valamint az Országos Rendőr Főkapitányság munkatársaival is. Mindemellett rendszeresen részt vettem a témakörrel kapcsolatosan megrendezett konferenciákon.

Tanulmányom első része egy kriminológiai áttekintést ad a nemzetközi, illetőleg nemzeti kábítószer-helyzetről. E fejezetben foglalkozom a kábítószer-útvonalak szemléltetésével, illetőleg a fogyasztói és terjesztői trendek bemutatásán keresztül dolgozatom ezen része enged betekintést a kábítószerpiac jelenlegi állapotába. Ezen elemzés elvégzését a tanulmányomban ismertetett kutatási eredmények megértése érdekében találtam szükségesnek. Ebben a fejezetben mutatom be továbbá a kábítószer-kereskedelem bűnüldözésben közreműködő nemzetközi, európai és hazai intézményeket is.

Ezt követően, dolgozatom központi részében, a kábítószer-bűncselekmények bűnüldözése során használt módszerek, valamint ezek hiányosságainak feltárására, illetőleg esetleges fejlesztési javaslatok prezentálására törekszem.

Végezetül pedig egy szinopszis keretében összefoglalom munkám legfontosabb kutatási eredményeit és főbb következtetéseit.

I. A kábítószer-kereskedelem

A Büntető törvénykönyv rendszerében a kábítószer-kereskedelem tényállása az egészséget veszélyeztető bűncselekmények között foglal helyet. A bűncselekmény védett jogi tárgya a polgárok egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a kábítószer, melyen az 1961-es Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyagok; az 1971-es Pszichotróp anyagokról szóló Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotróp anyagok; valamint az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény mellékletében meghatározott pszichotróp anyagok értendők.⁵

A törvényi tényállás öt forgalmazó típusú elkövetési magatartást határoz meg. A kínálást, az átadást, a forgalomba hozatalt, a kereskedést, és az anyagi eszköz szolgáltatását. Az alábbi táblázatban a kábítószer-kereskedelem elkövetési magatartásait vázolom:

Elkövetési magatartások
Kínálás: ha az elkövető más konkrét személyt hív fel a kábítószer átvételére, azonban a felhívása eredménytelen marad. Megvalósulhat ellenérték fejében/ingyenesen → a minősítés szempontjából közömbös
Átadás: ha a megkínált személy átveszi a kábítószert. Emellett további két kritériumnak teljesülnie kell: az átadás csak alkalmi tevékenység lehet és egy konkrét, meghatározott személynek kell megszereznie a kábítószert, annak érdekében, hogy azt saját maga fogyassza el. Megvalósulhat ellenértékért/ingyenesen → a minősítés szempontjából nincs jelentősége
Forgalomba hozatal: ha az elkövető több személynek juttat kábítószert; együtt jár az átadással, és az elkövető a kábítószert nem kizárólag azzal a szándékkal adja át, hogy azt a megszerző maga fogyassza el, hanem avégett, hogy további átadásra kerüljön. Emellett „magában foglalhatja az eladók vagy a vevők felkutatását, ennek során a közvetítők igénybe vételét, az áru megtekintését, megvizsgálását, a megállapodás megkötését, az áru tárolását, az átadás helyének előzetes felderítését, a szállítóeszköz és a kísérők biztosítását.” (1/2007. BJE)
Ellenérték fejében vagy ingyenesen is történhet.
Kereskedés: „ismétlődő adásvételek által valósul meg, és magában foglal minden olyan tevékenységet, amely elősegíti, hogy a kábítószer eljusson a viszonteladóhoz vagy a fogyasztóhoz.” (1/2007. BJE)
Anyagi eszköz szolgáltatása: anyagi eszközök nyújtása. Anyagi eszköz: értékkel bíró dolog, illetve a pénz.

A kábítószer-kereskedelem immateriális deliktum, melynek előkészületét a törvénykönyv a bűncselekmény kiemelkedő tárgyi súlyára tekintettel büntetni rendeli. A kínálás, az átadás, a forgalomba hozatal kísérlete lehetséges, még a kereskedés kísérleti stádiuma általában kizárt.

A 176. §-ában szabályozott bűncselekmény bárki, míg a 177. §-a szerinti tényállás csak tizennyolcadik életévét betöltött személy által valósítható meg.

⁵ Polt Péter (Szerk.): Új Btk. Kommentár 3. kötet, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013, 222-225. o.

A bűncselekmény csak szándékosan valósítható meg, fontos kritérium viszont, hogy az elkövető tudtának ki kell terjednie arra, hogy az elkövetés tárgyát képező anyag kábítószernek minősül.

A törvény a minősített esetek vonatkozásában először meghatározza a bárki által elkövethető bűncselekmény alaptényállásához fűződő minősített eseteket, és ehhez képest súlyosabban rendeli büntetni, ha tizennyolcadik életévét betöltött személy valósítja meg ezeket a magatartásokat. Ehhez a minősített esethez is további minősítő körülményeket kapcsol.

Tehát a Btk. 176. §-ának (1) bekezdésében meghatározott minősített esetek, ha a bűncselekményt: bünszövetségben; hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként e minőséget felhasználva; vagy a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létesítményében követik el.

Az előbbi esetnél még súlyosabban rendeli büntetni a törvény azt, ha a kábítószer-kereskedelmet jelentős mennyiségű kábítószerre követik el.

Abban az esetben, hogyha a bűncselekmény elkövetője a tizennyolcadik életévét betöltötte, azonban az elkövetési magatartásokat tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával valósítja meg; vagy oktatási, köznevelési, gyermekjóléti, illetve gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén vagy annak közvetlen környezetében fejt ki, akkor a bűncselekményt súlyosabban bünteti.

Még súlyosabban büntetendő, ha az elkövető ezen körülmények fennállása mellett a bűncselekményt: jelentős mennyiségű kábítószerre; bünszövetségben; vagy hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként e minőséget felhasználva fejt ki.

Mindkét alapesethez képest privilegizált esetként szabályozza a Btk. a csekély mennyiségre történő elkövetést.⁶

I.1. A kábítószer-kereskedelem kriminológiai aspektusai

A kábítószer-kereskedelem sok esetben országhatárokon, sőt kontinenseken átnyúló bűncselekmény, melyet ebből kifolyólag nemzetközi dimenzióból kell megközelíteni; ezért

⁶ Busch Béla (Szerk.): Büntetőjog II., HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 120-126. o.

annak ellenére, hogy tanulmányomban a kábítószerrel kapcsolatos magyarországi helyzetre kívánok fókuszálni, feltétlenül szükségesnek érzem, hogy egy rövid kitekintést tegyek a nemzetközi kábítószer-útvonalakra is.

I.1.1. A kábítószer-kereskedelem fő útvonalai

1. ábra.

Forrás: The European Union Times honlapja, elérhetőség: <http://www.eutimes.net/2010/03/2010-global-drug-trafficking-map/> (2013.05.12)

A természetes eredetű, jó minőségű kábítószer csak az arra éghajlatilag és társadalmi berendezkedésük folytán is alkalmas országokban teremnek meg. Mint ahogy a fenti térképről leolvashatjuk Dél- Amerika nyugati része - különösen Kolumbia - a kokain uralmától, Délnyugat- Ázsia - főként Afganisztán - pedig a cannabis és az ópium rabságától szenved.

A térképen látható, hogy a kokain az Andok térségéből indulva, az Atlanti Óceánt átszelve, Portugália és Spanyolország partjain keresztül tör be Európába, és a Csendes Óceánon át érkezik meg az Amerikai Egyesült Államok területére.

Afrika státuszáról a fenti térkép, illetve az Africa Centre for Strategic Studies kutatásai alapján is az a megállapítás szűrhető le, hogy a Dél-Amerikából induló legújabb csempész útvonalak célpontja Nyugat-Afrika. Komoly problémát jelent, hogy Afrika tranzit jellege mellett, egyre inkább felvevőpiaccá, sőt előállító régióvá is válik.⁷

Az ópium előállítására szolgáló ópiummák termesztése és az ópium előállítása a Burma/ Myanmar, Thaiföld és Laosz területét felölelő „Arany Háromszögnek”, és az Afganisztán,

⁷ Global Research Centre for Research on Globalization honlapja, elérhető: <http://www.globalresearch.ca/a-new-war-on-drugs-in-west-africa-think-tank-report-says-west-africa-is-a-drug-trafficking-hub/5337192> (2013.05.13)

Pakisztán és Irán alkotta „Arany Félholdnak”nevezett illegális termőterületeken történik.⁸ A globális ópiumtermesztés 74%-a Afganisztánban folyik.⁹

A Balkán és az Északi útvonal ábrázolása

2. ábra

Forrás: ENSZ Kábítószer- Ellenőrzési és Bünmegelőzési Hivatalának oldala, elérhető: <http://www.unodc.org/unodc/en/drug-trafficking/central-asia.html> (2013.05.13)

Mint ahogy a 2. ábráról leolvasható a heroin Afganisztánból indulva, két fő kábítószer-kereskedelmi útvonalon keresztül éri el Európát. Az ún. Balkán útvonalon és elágazásain - Pakisztánon, Iránon és Törökországon - át, illetve az ún. Észak felé vezető úton, Közép- Ázsián és az Orosz Föderáción keresztül. Jól látható, hogy a Balkán útvonal Bulgáriához érve ketté oszlik egy déli, és egy északi útvonalra. Utóbbinak Magyarország egyik jelentős tranzitállomását képezi.

A cannabis a Föld összes kontinensén termesztik, ennek ellenére mégis főként dél-nyugat Ázsia területéről és Dél-Amerikából kerül exportálásra. Az európai cannabis kínálat jelentős hányadát Marokkó biztosítja, ebből kifolyólag az európai piac fő behozatali kapja Spanyolország. Említésre méltó továbbá, hogy a cannabis piac ellátásában a holland bűnszervezetek is előkelő helyen állnak.¹⁰

⁸ Márkus László: Virágzó afgán drogipar – Mákterítő, Magyar Narancs, 2008/45 (11.06)

⁹ World Drug Report 2013, United Nations Office on Drugs and Crime

¹⁰ Boekhout van Solinge Tim: Drug use and drug trafficking in Europe. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie, 1998, 100-105. o.

A szintetikus drogokkal kapcsolatosan megállapítható, hogy annak ellenére, hogy általában, Európán kívül, főként Kínában és Indiában kerülnek gyártásra¹¹, geopolitikai szerepük mégis korlátolt, hiszen egyre elterjedtebb, hogy forgalmazási helyükhöz közel kerüljenek előállításra.¹²

Habár a klasszikus kábítószer útvonalak a fent leírtak szerint alakulnak, a kábítószer-kereskedelem napjainkban, főként a globalizáció hatására, jelentős átalakuláson megy keresztül, ezért az eddig ismertetett útvonalak is változóban lehetnek. A fő újdonságot az jelenti, hogy az elkövetői kör, a technológiai lehetőségeket kihasználva, egyre innovatívabb, szofisztikált módszereket alkalmazó, a felmerülő nehézségekre gyorsan reagáló és az egész bolygót átfedő bűnszervezetekbe szerveződik.¹³ Mitöbb, a kereskedők egyre gyakrabban vesznek igénybe legális szállítási lehetőségeket, például konténerekben, futárszolgálatokkal, légi vagy postai úton juttatják célba szállítmányaikat. Emellett változást jelent, hogy korábban a kábítószer hálózatok csupán kábítószer-kereskedelemre szakosodtak, és adott útvonalakon, meghatározott kábítószereket csempészték. Jelenleg azonban egyre több az új útvonal, és elterjedtebbek a többféle kábítószert továbbító szállítmányok is.¹⁴

I.1.2. Az elkövetői kör és a fogyasztói trendek

Hazánkban a kábítószer-bűnözés területén alapvetően két bűnszervezeti formát határolhatunk el. Az egyiket azok a hagyományos értelemben vett bűnszervezetek jelentik, amelyek nemzetközi szinten is egyre gyakrabban szerveződnek és fő jellegzetességük, hogy nem a kábítószer-kereskedelem bűncselekmény elkövetésére specializálódnak, hanem a működésük során, illegális úton felhalmozott tőkét, eseti jelleggel, kábítószerben kívánják „megforgatni”. A másik elkövetési forma, kifejezetten a kábítószer-kereskedelem bűncselekményi kategóriára szakosodott, specializált bűnszervezeti forma, amelynek elsődleges jövedelemforrását is az ezekből a bűncselekményekből származó jövedelmek teszik ki. Ezek az elkövetők kiegészítő jogsértő cselekményeket csupán járulékosan követnek el. Mindkét bűnszervezeti modellre egyaránt jellemző, hogy felépítésük többlépcsős, külön beszerzőket, külön szállítókat és

¹¹ Hárshgyi Máté id. előadása

¹² Alain Labrousse: Géopolitique des drogues, Presses Universitaires de France, 2011, 3-4. o.

¹³ Federico Varese, id. mű, 235-253 o.

¹⁴ Az Európai Bizottság honlapja, elérhető: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-73_hu.htm?locale=FR (2013.05.13)

dealereket foglalkoztatnak, akik sem egymást, sem pedig felsőbb kapcsolataikat nem ismerik¹⁵, és a vezető szerepeket nem magyar anyanyelvű személyek töltik be. További közös vonásuk, hogy ezen csoportokat etnikai, családi, vérségi alapon szerveződő, főként török, bolgár és koszovói albán körök képezik.¹⁶

Hazánkban a társadalom életmódbeli váltása és ezzel a kábítószer-fogyasztás megjelenése az 1960-as évekre tehető.¹⁷ A következő fordulat Magyarország határainak megnyitásával a 80-as évek végén, a 90-es évek elején következett be. Ekkor vette kezdetét a tiltott kábítószer-országunkon keresztüli szállítása.¹⁸ Hazánkról 1998-ban pedig már ki lehetett jelteni, hogy a korábbi tranzitországból célállomássá alakult át.¹⁹

Napjainkban Magyarországon a leginkább fogyasztott kábítószer népszerűségi sorrendben: a Kannabisz, az Amfetamin, a Heroin, a Kokain, az Ecstasy, a Metamfetamin, az LSD, egyéb és a prekursorok.²⁰ Az első vietnámi származású elkövetőkből álló szervezett bűnözői körök által üzemeltetett kenderültetvények a 2008-as év második felében, Budapest és Pest megye környékén kezdtek el megjelenni. A megelőző évekhez képest 2011-re közel megtízszereződött a rendőrség által felszámolt ipari méretű és minőségű cannabis-ültetvények száma. Az e tevékenység végzéséhez szükséges tudás, tapasztalat, a berendezések jelentős része és a szükséges anyagi háttér Hollandiából, illetve főként a csehországi vietnámi köröktől származik. Komoly problémát okoz, hogy az e jellegű bűncselekmények bűnüldözése során fedett nyomozó igénybevételére az esetek többségében nincs lehetőség, ráadásul a speciális szakértelmet igénylő feladatok ellátása (tolmácsok, igazságügyi, illetve vegyész szakértők, stb.) miatt magának a bűncselekményének a nyomozása is hatalmas pénzüsségeket emészt fel.²¹

Manapság a szakemberek, illetve a társadalmak számára a kábítószerpiacot elárasztó, minden korábbinál gyorsabb ütemben felbukkanó szintetikus kábítószer gerjesztik a legsúlyosabb kihívásokat. Az igazságügyi vegyészszakértők 2005 óta napjainkig, Európában 288 új szert kísérnek figyelemmel.²² A dizájner drogok egyre fokozódó elterjedése legfőképpen annak tudható be, hogy az előállításukhoz szükséges szakértelem - az internet, illetve kelet európai,

¹⁵ Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, ahogyan egy rendőrtiszt látja, 2zsiráf Kiadó, 1996, 81- 83. o.

¹⁶ Hárshegyi Máté id. előadása

¹⁷ Kurdics Mihály, id. mű, 5. o.

¹⁸ Demetrovics Zsolt: A drogfogyasztás elterjedtsége Magyarországon

¹⁹ Ruzsák József: A sorállomány körében végzett mentálhigiénés tevékenység, Iskolakultúra 1998/10, 110. o.

²⁰ Nemzeti Drog Fókuszpont: 2012-es éves jelentés az EMCDDA számára, 82. o.

²¹ Hárshegyi Máté id. előadása

²² Romposné Kovács Éva (BSZKI) előadása: A lefoglalt kábítószer-gyanús bűnjelek igazságügyi vegyészszakértői vizsgálata (2013.05.09.)

kémiai szaktudással rendelkező személyek bevonásával, esetleg a „börtön iskolában” elsajátított tudás, vagy illegális könyvek felhasználásával - gyakorlatilag bárki számára könnyen elérhető. További fontos tényező, hogy az e típusú kábítószer behozatala az ország területére a terjesztők számára különösebb nehézségek nélkül véghez vihető. Jellemző a szintetikus kábítószerre, hogy értékesítésük és megrendelésük interneten, kiszállításuk pedig postai úton keresztül történik. Igen gyakran, kristály, fürdősó, füstölő, növénytápszer álnéven forgalmazzák őket.

Hazánkban a kokaint használók aránya alacsony. A kábítószer az ország területére főként nyelők és rejtők juttatják el.²³ Szervezőik az út legapróbb részleteit is kifundáló nyugat-afrikaiak, általában nigériaiak. A budapesti repteret főként horvát és román csoportok használják kokain csempészetre. A magyar elkövetők elsősorban Hollandiába, Spanyolországba és Olaszországba továbbítják a kokain csomagokat.

A heroin, mely Budapest centrikus kábítószer, elsősorban török és vietnámi terjesztők által, a kínai piacok környékén kerül forgalmazásra. Használata csökkent. Ez annak tudható be, hogy az új anyagok alacsonyabb beszerzési árak miatt kiszorítják a piacról. Összességében, a kábítószer-kereskedelem tekintetében megfigyelhető a Budapest centrikusság, amely azonban fokozatosan oldódni látszik.²⁴ Jelentős számban követik el ezen bűncselekményeket vidéken is.²⁵

²³ Discovery Chanel, elérhető: <http://www.youtube.com/watch?v=O-GnAaiBpko> (2013.05.15)

²⁴ Bebesi Zoltán, id. mű, 19. o.

²⁵ Hárshegyi Máté, id. előadása

I.2. A bűnügyi együttműködés szempontjából releváns intézmények

Az Európai Rendőri Hivatal (Europol) 1998-ban kezdte meg működését, felváltva ezzel az 1995-ben ideiglenesen felállított, szűkebb feladat- és hatáskörrel bíró ún. Europol Kábítószeregységet (Europol Drugs Unit).²⁶ Az Europol az Unió bűnügyi információk cseréjével és elemzésével foglalkozó bűnüldöző hatósága.²⁷

A kábítószer-kereskedők elsődleges motivációja a kábítószer-kereskedelemből származó évi 400 és 500 milliárd dollárra tehető jövedelem.²⁸ A profit megszerzése érdekében a kábítószer-bűnözésben részt vevők igen gyakran csalásokat, korrupciót, illetve egyéb bűncselekményeket követnek el.²⁹ Ebből következően a kábítószer-bűnözés ellen hatékony fellépésnek bizonyul, ha a bűnözőktől elvonják azt az anyagi hasznot, amelyre üzleteik által szert tesznek.³⁰ Ez okokból kifolyólag az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) komoly jelentőséggel bír a kábítószer-kereskedelem bűnüldözésében. Az OLAF, mely 1999-ben létesült egy az Európai Bizottságon belül működő szervezet.³¹ Fő feladata az Unió pénzügyi érdekeinek védelme, valamint a csalás, a korrupció és egyéb pénzügyi vonatkozású jogellenes tevékenységek elleni küzdelem, beleértve az európai intézményekben elkövetett súlyos hivatali mulasztásokat is.³²

2002-ben az Európai Unió létrehozta az Európai Unió Igazságügyi Együttműködési Egységet (Eurojust), mely a kábítószer-probléma kezelésében szintén kitüntetett szereppel bíró intézmény. Célja a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti koordináció ösztönzése és javítása a két vagy több uniós tagállamot érintő nyomozati és büntetőeljárások esetében. Munkája során szoros együttműködésben van az Európai Igazságügyi Hálózattal, az Europollal, valamint az OLAF -al.³³

A kábítószer-bűnözés transznacionális jellege miatt, visszaszorításában meghatározó tevékenységet fejt ki továbbá a Tanács 2007/2004/EK rendelete által felállított, Európai Unió Tagállamainak Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség (Frontex). Életre hívásának fő oka, hogy ellássa a külső határok igazgatása terén a

²⁶ EU vonal, elérhető: http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=11 (2013.09.05)

²⁷ Europol honlapja, elérhető: <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us> (2013.09.05)

²⁸ Mickael R. Roudaut: Marchés criminels un acteur global, Presses Universitaires de France, 2010, 173. o.

²⁹ Alain Labrousse, id. mű

³⁰ Az Európai Bizottság sajtóközleménye, elérhető: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1347_hu.htm (2013.09.13)

³¹ Az OLAF honlapja, elérhető: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_hu.ht (2013.09.13)

³² A NAV honlapja, elérhető: <http://www.nav.gov.hu/nav/olaf> (2013. 09. 08)

³³ Az EU honlapja, elérhető: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/eurojust/index_hu.htm (2013.09.08)

tagállamok közötti operatív együttműködés összehangolását. Ezen túlmenően feladata egy közös, integrált kockázatértékelési modell kialakítása, valamint a külső határokon segítségnyújtást igénylő tagállamok segítése is.³⁴

Az Európai Rendőr akadémiát (CEPOL) a Tanács, 2000-ben hozta létre a határokon átnyúló kooperációk erősítése és a tagállamok rendőrtisztjeinek továbbképzése érdekében. Az oktatás kiemelt témaköre a szervezett bűnözés elleni küzdelem.³⁵

Meg kell említeni továbbá, hogy hazánk szorosan együttműködik nem az Európai Unió által létrehozott több nemzetközi intézménnyel is. Ilyennek tekintendő különösen a Délkelet-európai Bűnüldözési Központ (SELEC), és a Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete (INTERPOL) is. A SELEC 2009-ben Bosznia Hercegovina, Albánia, Bulgária, Horvátország, Magyarország, Montenegró, Macedónia, a Görög Köztársaság, Románia, Moldova, Szerbia, Szlovénia és Törökország közreműködésével jött létre. A Központ feladata a bűnmegelőzés és a bűnözés ellen folytatott küzdelem koordinációjának erősítése.³⁶ Az Interpol a világ legnagyobb nemzetközi rendészeti szervezete. Feladata, hogy lehetővé tegye a világ rendőri szervei számára a közös munkavégzést. Az Interpol még abban az esetben is beavatkozhat, hogyha semmilyen diplomáciai kapcsolat nem létesült a problémával érintett államok között.³⁷

Hazai szinten az általános nyomozó hatóság a rendőrség. Bizonyos esetekben a Nemzeti- Adó és Vámhivatal végzi a nyomozást.

A rendőri szervek közül a Készenléti Rendőrség látja el a központi szerepet a kábítószer-bűnözésben. A Nemzeti Nyomozó Iroda a Készenléti Rendőrség parancsnokának közvetlen irányítása alatt álló, országos illetékességű, nyomozó hatósági feladatok ellátására létrehozott egység, mely a nemzetközi méretekben is megjelenő, több ország bűnügyi szerveinek együttműködését igénylő bűncselekmények feldolgozásában is közreműködik.³⁸

Az NNI tevékenysége országos szinten legfőképpen titkos információgyűjtések és felderítések végzésében, büntetőeljárások megindításának vizsgálatában, és amennyiben szükséges az eljárások megindításában, valamint olyan műveleti tevékenységek teljesítésében merül ki, melyek sajátságos figyelésen és elfogáson alapulnak. Az NNI társszerveit az alábbi szervek

³⁴ Az EU honlapja elérhető: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33216_hu.htm (2013.09.08)

³⁵ CEPOL honlapja, elérhető: <https://www.cepol.europa.eu/index.php?id=home0> (2013.09.08)

³⁶ SELEC honlapja, elérhető: <http://www.secicenter.org/m485/SELEC> (2013.09.14)

³⁷ Az Interpol honlapja, elérhető: <http://www.interpol.int/fr/À-propos-d'INTERPOL/Présentation> (2013.09.14)

³⁸ Az NNI honlapja, elérhető: <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/teruleti-szervek/keszenleti-rendorseg> (2013.09.08)

képezik: Országos Rendőr- Főkapitányság Bűnügyi Ellátó Igazgatóság, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Terrorelhárító Központ, Nemzeti Védelmi Szolgálat, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Megyei Rendőr-főkapitányságok, Repülőtéri Rendőr Igazgatóság és a Nemzetközi Bűnügyi Ellenőrzési Hivatal. Nemzetközi szinten pedig: a SELEC, az Interpol és az Europol.³⁹

³⁹ Hárshgyi Máté id. előadása

II. A bűnüldözés

A hazai kábítószer-politika elsődleges célja a kínálat csökkentése. Tanulmányom ezen része a bűnüldözés nemzeti, illetve nemzetközi szinten jelentkező akadályait és hiányosságait, valamint hatékonyabb tételének lehetőségeit tárgyalja.

II.1. Bűnüldözés hazai szinten

II.1.1. A titkos információgyűjtés során felmerülő nehézségek

II.1.1.1. Az ügyészek és a nyomozó hatóság közötti kommunikáció-hiány

A büntetőeljárás – amennyiben a Büntetőeljárásról szóló törvény eltérően nem rendelkezik – a nyomozással veszi kezdetét. „Kriminalisztikai szempontból a nyomozás a múltban történt események, jelenségek megismerésére irányuló, adatokkal és az azokra épülő verziókkal végzett szellemi és gyakorlati tevékenység.”⁴⁰

A nyomozás letéteményesei az ügyész és a nyomozó hatóságok. Az ügyész a közvádló. Kötelessége, hogy mind a terheltet terhelő és mentő, mind a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményeket az eljárás minden szakaszában figyelembe vegye. Az ügyész ezek mellett számos részfeladattal is rendelkezik. Ilyen részfeladatnak tekinthető a nyomozás felügyelete, melynek alapján elrendelési, utasítási, irat betekintési jog illeti meg. Jogosult továbbá a feljelentést elutasítani, a nyomozást megszüntetni, illetőleg köteles a hatáskörébe tartozó panaszokat elbírálni. Az ügyész feladata továbbá mérlegelni, hogy a vádemelés objektív és szubjektív feltételei fennállnak-e, amennyiben igen, akkor vádat kell emelnie, majd ez követően el kell látnia a vád képviselését is.

A nyomozó hatóság feladatáról a Be. -nél alacsonyabb szintű jogszabályok rendelkeznek.

A nyomozó hatóság és az ügyész között egy alá-fölérendeltségi viszony áll fenn, tekintve, hogy főszabály szerint az ügyész rendelkezik a nyomozásról. Ebből következően ő utasítja és felügyeli a nyomozó hatóságot és az általa végzett cselekményeket is. A nyomozó hatóság tehát a nyomozást - azokat az eseteket leszámítva, amikor a bűncselekményt maga észlelte, a

⁴⁰ Mészáros Bence: Fedett nyomozás a bűnüldözésben, Doktori értekezés, PTE-ÁJK, Pécs, 2011, 2. o.

feljelentést nála tették, vagy arról más módon maga szerzett tudomást - az ügyész rendelkezése alapján végzi. A felsorolt kivételek esetében önállóan nyomoz. Az ügyész azonban azáltal, hogy a nyomozás törvényessége, illetőleg az eljárásban részt vevő személyek jogainak érvényesítése felett őrködik, a Be. kritériumait érvényesítve ekkor is jelen kell, hogy legyen az eljárásban.

A nyomozás célja a bűncselekmény gyanúját keltő tett valóságnak megfelelő rekonstruálása, az elkövető személyének, továbbá a bizonyítási eszközöknek a felderítése, illetőleg ezen utóbbiak biztosítása. A gyanú az ügyésznek vagy a nyomozó hatóságnak hivatali hatáskörében, tagjának hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján vagy feljelentésnek köszönhetően keletkezik. Nyomozást tehát az ügyész vagy a nyomozó hatóság rendel el, és erről feljegyzést készít. Amennyiben pedig halaszthatatlan nyomozási cselekményt kell foganatosítani (erre az őrizetbe vétel, a házkutatás, a motozás, a lefoglalás, a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok megőrzésére kötelezés, a szemle, a bizonyítási kísérlet, valamint a felismerésre bemutatás esetében van lehetőség)⁴¹, akkor a nyomozás megindulhat a nyomozás elrendelése nélkül is. Ebben az esetben, a nyomozás tényéről és idejéről utólag kell a feljegyzést elkészíteni. A kábítószer-kereskedelem bűncselekményének vonatkozásában elenyésző azon esetek száma, amikor feljelentést tesznek⁴², ezért akkor lehet nyomozást indítani, amennyiben a bűncselekménnyel kapcsolatosan az ügyész vagy a nyomozó hatóság gyanút fog.

A Be. a nyomozás határidejére vonatkozó szabályok lefektetésével garanciát teremt arra nézve, hogy a rendőrség szakmai indok nélkül hosszú ideig nyomozást ne folytathasson. A nyomozás határidejére vonatkozó törvényi szabályokat a 176. § (1) bekezdése állapítja meg. Eszerint a nyomozást a lehető legrövidebb időn belül le kell folytatni és az elrendelésétől, illetve megindulásától számított 2 hónapon belül be kell fejezni. Ha az ügy bonyolultsága vagy elháríthatatlan akadály indokolja, a nyomozás határidejét az ügyész legfeljebb 6 hónappal, ha ez a határidő letelt, az ügyészség vezetője legfeljebb a büntetőeljárás megindulásától számított 1 év elteltéig meghosszabbíthatja. A Be. 176. § (2) bekezdése értelmében 1 éven túl kizárólag a felettes ügyészség vezetője, két éven túl pedig a legfőbb Legfőbb Ügyész jogosult a nyomozás határidejének a meghosszabbítására, ha a nyomozás meghatározott személy ellen folyik, a meghosszabbítás a gyanúsított kihallgatásától számított 2 évig terjedhet.

⁴¹ Tóth Mihály (Szerk.): Büntető eljárásjog, hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009, 314. o.

⁴² Kovács Gyula – Lóczi Zsolt: Visszaélés kábítószerrel, Kriminalisztikai Jegyzetek és Tanulmányok, Rendőrtiszti Főiskola, 2010, 65. o.

A kábítószer-bűncselekmények bűnüldözése során az elsődleges cél a kábítószerrel előállító és terjesztő bűnhálózatok felszámolása.⁴³ Ehhez pedig a bűnszervezet csúcsán elhelyezkedő, irányító főfelelősök, a szervezők, az anyagi támogatást nyújtók, illetőleg a háttérben működő titkos irányítók leleplezése szükséges. Azonban az okból kifolyólag, hogy feljelentés hiánya miatt az eljárásokat többnyire ismeretlen tettesek ellen kell megindítani, továbbá, hogy a kábítószer-bűncselekmények elkövetői az esetek jelentős részében jól felszerelt apparátusú, intellektuális és erősen konspiratívra vált transznacionális bűnszervezetek tagjai, ezért a hagyományos technikák, ismeretek és eszközök nem bizonyulnak elégségesnek a bűnszervezetekben magasabban elhelyezkedő elkövetők meggyanúsítására.⁴⁴ A nyomozó hatóságok számára emiatt az operatív eljárásokban rejlik perspektíva, ezért fontos ezen eljárások zökkenőmentessé és effektívé tétele.

„A bűnügyi hírszerzés alatt a titkosszolgálati eszközök bűnüldözési célú alkalmazását értjük.”⁴⁵

A hírszerzés célja olyan információk megszerzése, amelyek birtokában a kriminális események megelőzése, megszakítása és bizonyítása a lehető legrövidebb idő alatt, minimális legitim erőszakkal és maximális hatékonysággal biztosítható. Tárgya olyan a múltban bekövetkezett történeti tényállás, a jelenben zajló esemény, avagy a jövőben bekövetkező kockázati lehetőség, amely nemzetbiztonsági vagy közbiztonsági relevanciával rendelkezik.⁴⁶

A hírszerzés két formája különböztethető meg. Egyfelől, a titkos információgyűjtés, amelyet rendszerint a nyílt büntetőeljárás megindítását megelőző szakaszban használnak fel, másfelől a titkos adatszerzés, amelyet már a büntetőeljárás keretei között, a nyomozás elrendelését követően alkalmaznak a hatóságok.⁴⁷

A titkos információgyűjtés fogalmát a Rendőrségről szóló törvény határozza meg. Eszerint „a rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása, bizonyítékok megszerzése, valamint a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak, az igazságszolgáltatással együttműködő személyek védelme, valamint az e törvényben meghatározott költségvetési szervek bűnmegelőzési, bűnfelderítési célú ellenőrzése érdekében – törvény keretei között – titokban információt gyűjthet.” [Rtv. 63.

⁴³ Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, ahogyan egy rendőrtiszt látja, 2zsiráf Kiadó, 2003, 97. o.

⁴⁴ Fekecs Gyula: Titkos információgyűjtés, avagy titkos adatszerzés? www.jogiforum.hu 2005. március 20.

⁴⁵ Finszter Géza: A titkos felderítés kriminalisztikája, Kriminalisztika 1-2., BM Kiadó, 2004, 969. o.

⁴⁶ Finszter Géza: A kriminalisztika elmélete és a praxis a büntetőeljárás reform tükrében (Összefoglalás), 2005-2007, 95- 96. o.

⁴⁷ Bócz Endre – Finszter Géza: Kriminalisztika joghallgatóknak, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 283–286. o.

§ (1) bek.] E felderítési metódus a jogállami követelmények szem előtt tartása miatt azonban az esetek jelentős részében a külön törvényekben meghatározott külső (bírói vagy igazságügyért felelős miniszteri) engedély alapján, illetőleg bizonyos esetekben bírói engedély beszerzése nélkül végezhető.

A bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtésre a rendőrség a 63. § (1) bekezdésében meghatározott bűnüldözési feladatának teljesítése érdekében

a) informátort, bizalmi személyt vagy a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vehet igénybe;

b) az eljárás céljának leplezésével (puhatolás) vagy a kilétét leplező fedett nyomozó igénybevételeével információt gyűjthet, adatot ellenőrizhet;

c) saját személyi állománya, valamint a vele együttműködő személy és rendőri jelleg leplezésére, védelmére fedőokiratot állíthat ki, használhat fel, fedőintézményt hozhat létre, és tarthat fenn;

d) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható és vele kapcsolatban lévő személyt, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhet, arról információt gyűjthet, az észlelteket hang, kép, egyéb jel vagy nyom rögzítésére szolgáló technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) rögzítheti;

e) a bűncselekmény elkövetőjének leleplezésére vagy a bizonyítás érdekében — sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó — csapdát alkalmazhat;

f) mintavásárlás végzése érdekében informátort, bizalmi személyt, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vagy fedett nyomozót, továbbá — az ügyész engedélyével — álvásárlás, bizalmi vásárlás, bűnszervezetbe való beépülés, illetve — a 2. § (4) bekezdésére is figyelemmel — ellenőrzött szállítás folytatása érdekében fedett nyomozót alkalmazhat;

g) ha a bűncselekmény megelőzésére, megakadályozására, felderítésére, az elkövető elfogására, kilétének megállapítására nincs más lehetőség, a sértettet szerepkörében — életének, testi épségének megóvása érdekében — rendőr igénybevételeével helyettesítheti;

h) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információt gyűjthet.[Rtv. 64. §]

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtést az Rtv. 69-71.§-a szabályozza.

A rendőrség bírói engedéllyel a 63. § (1) bekezdésében meghatározott bűnüldözési célból a súlyos bűncselekmények esetében, valamint a (3) bekezdésben felsorolt esetekben a nyomozás elrendeléséig

- a) magánlakást titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközökkel rögzítheti,
- b) a magánlakásban történeteket technikai eszközök segítségével megfigyelheti és rögzítheti,
- c) postai küldeményt, valamint beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizheti, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti,
- d) elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, valamint
- e) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja.[Rtv. 69. §]

A titkos felderítés során szükséges lehet olyan tevékenységek végrehajtása, amelyek során valamely bűnüldözési cél elérése érdekében a hatóság tagjai büntető normába ütköző jogellenes cselekményeket hajtanak végre. Efajta cselekményt gyakran a fedett nyomozók végzik, és az ügyészek felügyelik. Fedett nyomozó a titkos információgyűjtés keretében eljáró, a kilétét leplező rendőr. [Rtv. 68/F § e)] A fedett nyomozó a nyomozó hatóság tagja, és e minőségben a rá vonatkozó hivatali, szolgálati szabályok alapján jár el.⁴⁸ Az alábbiakban az ügyész azon rendelkezési jogairól szövegek, amelyek a titkos információgyűjtés során megilletik őt.

Mint ahogy az állam büntető igényéről igazságszolgáltatási szerv dönthet, az ilyen titkosszolgálati tevékenységhez mindig szükséges az ügyész engedélye, amennyiben a rendőrség álvásárlás, bizalmi vásárlás, bűnszervezetbe való beépülés, illetve ellenőrzött szállítás folytatása érdekében fedett nyomozót alkalmaz. Ezen tevékenységek lefolytatására pedig a titkos információgyűjtés során bizonyítékok beszerzése végett gyakran kerül sor.⁴⁹

Arra való tekintettel, hogy a kábítószer-kereskedők igen gyakran ipari hálózatokat használnak fel a kábítószer termesztésre, illetőleg továbbításra, ezért a kábítószerrel való visszaélés nyomozás során gyakran előfordul, hogy az adatgyűjtést más hatóság illetékességi területén

⁴⁸ Finszter Géza, id. mű, 2005-2007, 108-114. o.

⁴⁹ Mészáros Bence, id. mű, 11. o.

kell végrehajtani. Ekkor a nyomozó hatóságok kétféleképpen szerezhetik meg a szükséges adatokat: adatkérés keretében, vagy pedig akár szóbeli, akár írásbeli megkeresést intézve az adott szervhez.

Az adatkérés alkalmával a rendőrség a kábítószer-kereskedelem felderítése, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzése érdekében az üggyel összefüggő adatok szolgáltatását igényelheti az adóhatóságtól, a vámhatóságtól, a szolgáltatást nyújtó postai szolgáltatótól, elektronikus hírközlési szolgáltatótól, az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől, illetőleg a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak, a biztosítási titoknak és az üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szertől is.

A külső megkeresés alapján, címzettje - amely lehet állami és helyi önkormányzati szerv, hatóság, köztisztviselő, gazdálkodó szervezet, alapítvány, közalapítvány vagy egyesület - tájékoztatás adására, adatok közlésére, átadására, illetőleg iratok rendelkezésre bocsátására köteles. Szükséges az ügyész jóváhagyása, amennyiben a rendőrség titkos információgyűjtésre adatkérést igényel.

„Halaszthatatlan intézkedésként, ha a késedelem veszéllyel jár és az ügy kábítószer-kereskedelemmel, terrorizmussal, illegális fegyverkereskedelemmel, pénzmosással vagy szervezett bűnözéssel függ össze, az adatigényléshez az ügyész előzetes jóváhagyása nem kell, és azt haladéktalanul teljesíteni kell. Ez esetben a megkeresést „halaszthatatlan intézkedés” jelzéssel kell ellátni. Az ügyész jóváhagyása iránt a megkereséssel egyidejűleg intézkedni kell. Ha az ügyész a jóváhagyását megtagadja, a Rendőrség az így beszerezett adatokat haladéktalanul megsemmisíti.”⁵⁰

Az ügyésznek rendelkezési joga keretében lehetősége van arra, hogy a nyomozást még a titkos információgyűjtés szakaszában megszüntesse.

Erre két esetben kerülhet sor:

Egyrészt akkor, amikor a nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési érdeket előtérbe helyezve a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személlyel az ügy, illetőleg más ügy bizonyíthatóságának érdekében egy olyan „megállapodást” köt, amely szerint a gyanúsított információkat szolgáltat, és cserébe az ügyész a nyomozás megszüntetésének elrendelésével

⁵⁰ Finszter Géza, id. mű, 2005-2007, 109. o.

lemond az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséről. [Be. 192. § (1) bek.] Ezt az együttműködést tehát kizárólag az ügyész tudja megvalósítani.

Másrészt, amikor a titkos információgyűjtések során fedett nyomozókat vet be a nyomozó hatóság. A Be. 192. § (2) bekezdésének értelmében a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén az ügyész a nyomozást abban az esetben is megszüntetheti, hogyha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható fedett nyomozó [Be. 178. § (2) bek.] a cselekményt szolgálati feladata teljesítése közben bűnüldözési érdekből követte el, és a bűnüldözési érdek jelentősebb, mint az, amely az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződik.

Összegezve, elmondható tehát, hogy amennyiben az ügyész rendelkezési jogának nem tud eleget tenni, akkor a jóváhagyása nélkül elvégzett cselekmények által beszerzett információk a tárgyalás során a törvényességi követelmények hiánya miatt nem használhatók fel bizonyítékként. Emellett, bizonyos esetekben az ügyész egy teljes büntetőeljárás lefolytatásának a mellőzésével, még a titkos információgyűjtés keretében sort keríthet a nyomozás megszüntetésére. Ezáltal a nemzetbiztonsági vagy a bűnüldözési érdek egy kisebb súlyú üggyel szembeni előnyben részesítése, a fedett nyomozó helytelen felelősségre vonása, illetőleg jelentős anyagi forrás megspórolása lehetséges.

A törvényben leírtakból kitűnik, hogy annak érdekében, hogy a büntetőeljárás sikeres legyen, a nyomozó hatóság és az ügyészek szoros együttműködésére van szükség. A gyakorlatban azonban Ritter Ildikó kutatási eredményei alapján, a két hatóság közötti együttműködés a titkos információgyűjtés során minimális mértékben valósul meg. Az eljárás megindítása 88,6 %-ban kizárólagosan a rendőrség, 9,6%-ban egy olyan munkacsoport által, amelyben az ügyészek is részt vesznek és csupán az esetek 1,8%-ban történik maga az ügyész által. A jogszabály értelmében azonban az arányoknak majdhogynem fordítottaknak kellene lenniük. Ez azért jelent komoly problémát, mert ezáltal az ügyészeknek az esetek jelentős részében nincs tudomásuk a rendőrség által végzett titkos információgyűjtés tényéről, és talán még nagyobb probléma, hogy eredményéről sem. Tovább nehezíti az ügyészek helyzetét, hogy gyakran a nyomozók még azokban az esetekben, amikor az ügyészeknek tudomásuk van a titkos információgyűjtésről, akkor sem osztanak meg velük sok olyan háttér információt, melyek az iratokból nem tűnnek ki.⁵¹ Ebből következően, az ügyész eljárásbeli szerepének - miszerint a

⁵¹ Ritter Ildikó id. előadása

büntetőeljárás során, vádat emeljen, majd a bíróság előtt a vádat képviselje, vagy döntsön, a vádemelés elhalasztásáról - nem tud eleget tenni.

Számos következményt von maga után, ha az ügyész eljárásbeli kötelezettségeinek nem tud eleget tenni. Témám szempontjából, főként az érdekes, hogy, ezáltal a bizonyítás mely, mind formálisan, mind tartalmilag a büntetőeljárás központi tényezője⁵², nem tölti be a büntetőeljárásbeli szerepét. Hiszen az ügyészek a bűncselekményt érintő körülmények és tények ismeretének hiánya miatt gyakran nem tudják bizonyítani a bűncselekményt, és/vagy a büntetőeljárás alá vont személy büntetőjogi felelősségét, vagy az anyagi jog feltárása csupán oly csekély mélységben tud megtörténni, hogy a büntetőeljárás szakaszai közül a nyomozási szakban befejeződik az eljárás, vagy szerencsésebb esetben megtörténik a vádemelés, azonban kisebb súlyú bűncselekmény miatt, mint, amit valójában elkövettek.

Emellett az ügyészek a Be. 206/A. § (1) bekezdésében elrendeltek megtartásának hiánya miatt sem tudják a bizonyítékokat felhasználni. A Be. 206/A. § (1) bekezdése alapján a titkos információgyűjtés eredménye akkor használható fel, ha a titkos adatszerzés engedélyezésének feltételei a bizonyítani kívánt bűncselekmény tekintetében fennállnak, vagy a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt információ megszerzését követően a nyomozást haladéktalanul elrendelte vagy feljelentési kötelezettségének eleget tett. A nyomozó hatóságok azonban a bizonyítékokat nem ismertetik az ügyésszel, aki emiatt sem adatszerzésre való áttérés, sem a nyomozás haladéktalan elrendelése, sem a feljelentés megtételének érdekében nem tud intézkedni, ez pedig a Be. alapján a titkos információgyűjtés során szerzett bizonyítékok megsemmisítését vonhatja maga után.

Fontosnak tartom megemlíteni továbbá, hogy a titkos információgyűjtés során szerzett eredmények nyílttá tétele, amely alapszámon is egy rendkívül időigényes munkavégzés keretében történik, nagyon elhúzódik.

⁵² Tóth Mihály (Szerk.), id. mű, 99. o.

II.1.1.2. Az adatkérés során jelentkező komplikációk

Akárcsak Pilisi Fanni⁵³ a szakemberekkel folytatott konzultációim után, jómagam is meggyőződhettem arról, hogy a tapasztalatok alapján, a megkeresést teljesítő szervek gyakran nem teljesítik megfelelő szinten és a megjelölt határidőn belül sem az adatkéréseket, sem a megkereséseket. Tekintettel arra, hogy a Be. 176. § (1) bekezdése alapján a nyomozás lefolytatására meghatározott határidő áll az ügyész és a nyomozók rendelkezésére, ezért fontos kritérium, hogy az adatok gyorsan hozzáférhetőek legyenek a nyomozó hatóságok számára. A legfőbb probléma pedig, hogy a Legfőbb Ügyészség állásfoglalása alapján jogi személyekkel szemben szankció nem alkalmazható, így a késedelmes adatszolgáltatások megszüntetésére semmilyen eszköz nem áll a nyomozó hatóságok rendelkezésére.⁵⁴

II.1.1.3. A fedett nyomozó által megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságának akadályai

A fedett nyomozás során keletkező információk szigorúan titkosnak minősülnek.⁵⁵ Ez igen komoly problémát jelent a fedett nyomozó jelentésének bizonyítékként történő felhasználása során, valamint tanúkénti kihallgatása szempontjából is. Problémát jelent egyrészt azért, mert a rendőr a birtokába került titkot köteles megtartani, és a titoktartási kötelezettség alól törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály rendelkezése, ennek hiányában magántitok esetében csak az érintett adhat felmentést. Másrészt pedig azért, mert mivel a fedett nyomozó birtokába jutott információk minősített adatnak minősíthetők, ezért a Be. 81. § (2) bekezdése alkalmazandó, mely szerint minősített adatról nem hallgatható ki az, aki a titoktartási kötelezettség alól felmentést nem kapott. A Be. ezen része pedig akként folytatódik, hogy a (2) bekezdésben meghatározott esetben a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott minősítő, aki jelen esetben a fedett nyomozó vezető tisztje, az ügyész, illetőleg a bíróság megkeresésére dönt a felmentés megadásáról vagy a titoktartási kötelezettség

⁵³ Pilisi Fanni: Bűnügyi adatgyűjtés, különös tekintettel a rászternyomozásra, elérhető: <http://ujbtk.hu/dr-pilisi-fanni-bunugyi-adatgyujtes-kulonos-tekitettel-a-raszternyomozasra/> (2013.09.08)

⁵⁴ Kovács Gyula: A Kábítószerrel visszaéléshez kapcsolódó bűncselekmények felderítését és bizonyítását akadályozó tényezők, Magyar Bűnüldöző II. évfolyam I. szám 2011/1, 69- 70. o.

⁵⁵ Mészáros Bence, id. mű, 103. o.

fenntartásáról. A felmentésre irányuló megkeresésben azonosításra alkalmas módon meg kell jelölni azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri.

Amennyiben mégis lehetőség nyílik tanúkénti meghallgatására, akkor annak érdekében, hogy a fedett nyomozó megfélemlítés nélküli környezetben tudjon vallomást tenni, vagy amennyiben erre nincs mód, akkor életének és testi épségének, vagy személyes szabadságának a védelme biztosított legyen a Be. 95. szakasza lehetőséget biztosít a fedett nyomozó védelemben részesítésére. Továbbá a Be. 96. szakasza a tanú védelme érdekében lehetővé teszi, hogy a tanú vagy az érdekében eljáró ügyvéd kérelemére, vagy hivatalból, az eljárás bármely szakaszában elrendelhető legyen a tanú személyi adatainak zártan kezelése.

A Be. alapján lehetőség nyílik továbbá a tanú zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatására is. A bíróság az ügyész, a terhelt, a védő, a tanú, a tanú érdekében eljáró ügyvéd, a kiskorú tanú gondozója vagy törvényes képviselője indítványára, valamint hivatalból, a tanúnak zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatását rendelheti el.⁵⁶ A tanács elnöke Be. 244/A § d) pontja alapján annak a tanúnak, aki a külön jogszabályban meghatározott tanúvédelmi programban vesz részt, vagy a védelme ezt egyébként indokoltta teszi lehetőséget biztosíthat zárt célú távközlő eszközön keresztül történő meghallgatására. A zártcélú távközlő eszköz használatának az előnye, hogy az elkülönített helyiségben kizárólag a fedett nyomozó, a védelme érdekében eljáró ügyvéd, szükség esetén a szakértő, a tolmács és a zártcélú hálózat működését biztosító személy lehet jelen és a törvény előírása szerint legalább egy bírónak kötelező a jelenléte. További előnye, hogy a fedett nyomozó személyazonosságának megállapítására alkalmas egyedi tulajdonságai (pl. arcvonásai, hangja) a közvetítés során technikai úton torzíthatók. A zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatás során biztosítani kell, hogy a büntetőeljárásban résztvevők az őket megillető kérdezési, észrevételezési, indítványtételi és egyéb eljárási jogukat e törvény rendelkezései szerint gyakorolhassák.

„A szervezett bűnözés terjedésével egyidejűleg új jelenséggé tapasztalható, hogy egyes bűnözői csoportok a rendkívül súlyos bűncselekmények elkövetése mellett nem riadnak vissza a tanúk nyílt megfélemlítésétől.” Emiatt a jogszabály akként rendelkezik, hogy mennyiben a tanú

a) vallomása kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozik,

⁵⁶ 22/2003. (VI. 25.) IM rendelet 2. § (1) bek.

- b) a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható,
 - c) a személye, a tartózkodási helye, valamint az, hogy az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tanúként kívánja kihallgatni, a terhelt és a védő előtt nem ismert,
 - d) személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve, akkor különösen védett tanúvá nyilvánítható.
- [Be. 97. §] A tanú különösen védetté nyilvánítása egy még magasabb szintű védelmet biztosít számára.

Egy kábítószer bűnszervezet leleplezése a gyakorlat alapján kiemelkedően súlyú ügynek minősül. Tekintettel arra, hogy sok esetben a fedett nyomozó a kábítószer bűnözők közé beépülve szerzi információit, ezért a vallomásától várható bizonyíték a legtöbb esetben mással nem pótolható. Személye, tartózkodási helye, valamint az, hogy az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tanúként kívánja kihallgatni, a terhelt és a védő előtt általában nem ismert. További feltétel, hogy biztosra vehető, hogy személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve. A törvény által megkövetelt konjunktív feltételeknek tehát a fedett nyomozó esete eleget tesz. A tanú különösen védetté nyilvánítása azzal a következménnyel jár, hogy a tárgyalásra nem idézhető, a tárgyaláson nem hallgatható ki, hozzá kérdés közvetlenül nem idézhető és nem szembesíthető, tehát személye mindvégig titkokban marad.

Mindemellett lehetőség van továbbá a tanú személyi védelmére, a védelmi programba vételére. Ezeken a védelmi intézkedéseken túl az eljárás bármely szakaszában indítványozható a nyilvánosság tárgyalásról való kizárására is.

Amikor az eljárás során fedett nyomozó tanúkihallgatása szükségeltetné, akkor a gyakorlatban problémaként merült fel, egyrészt az, hogy „egyetlen olyan ügyről sincs tudomásunk, amelyben fedett nyomozót hallgattak volna ki védelmi intézkedések mellett a tárgyaláson.”⁵⁷ Másrészt pedig, hogy „technikailag a bíróságok nincsenek felkészülve a zártcélú távközlő hálózat útján történő meghallgatások, tárgyalások megtartására, nincs megfelelő műszaki eszköz, műszaki szakember, de még ha ezek rendelkezésre is állnak, a bíróságok telefon-, illetve informatikai

⁵⁷ Mészáros Bence, id. mű, 107. o.

ellátottsága nem megfelelő, nem garantálná a titkosított átvitelhez szükséges technikai minimumot sem.”⁵⁸

Ezen akadályok áthidalására külföldön egy olyan módszert alkalmaznak, amely a hazai forráshiányra megoldást jelenthet, azonban mégsem használjuk. Ezen módszer igen egyszerű. A tárgyalóteremben megjelenő tanú egy vászon mögé helyezkedik el, amely mögött csupán a bíróság tagjai láthatják, hangját pedig torzítva közvetítik a tárgyalás többi résztvevője számára, ezáltal biztosítva a tanú teljes anonimitását.

A gyakorlatban további problémaként jelentkezik, hogy amennyiben mégis lehetőség nyílik a fedett nyomozó különösen védett tanúkénti kihallgatására, akkor azt a nyomozási bíró végzi, nem pedig az a bíróság, amely végül az ügyben dönt. Tény, hogy a kihallgatásról készült jegyzőkönyvet az ítéletábra bírái is kézhez kapják, azonban a kérdéseket, akárcsak a védő, ők is a nyomozási bírón keresztül, írásban tehetik fel. Ezáltal pedig olyan a büntetőeljárásjogi alapelvek sérülnek, mint a közvetlenség és a szóbeliség elvének követelménye. Ezen okok miatt, „anonim tanúk alkalmazása csak akkor megengedhető, ha feltétlenül szükséges; az elítélés nem alapulhat kizárólag vagy döntő mértékben anonim tanúk vallomásán.”⁵⁹ Ezáltal pedig, amennyiben a fedett nyomozó például adatainak zártan kezelésével tesz tanúvallomást, akkor vallomásának bizonyító ereje jelentősen csökken.

Mindemellett, Varga Zoltán felhívja a figyelmet arra, hogy „A Be. 272. § (8) bek. alapján, ha a vádlott vagy a védő a különösen védetté nyilvánítottat megnevezi, vagy a személyét más kétséget kizáró módon azonosítja, a bíróság a különösen védetté nyilvánítást köteles megszüntetni. A védelem azonban „találgathat”, mert nincs limitálva, hogy hányszor kérdezhet rá a tanú személyazonosságára. A fedett nyomozó esetén kérdés, hogy a fedőnév megnevezését is megszüntetési oknak kell-e tekinteni. Ha a fedőnévre való „ráhibázást” nem is tekintjük megszüntetési oknak, továbbra sem világos a törvény szövegéből, hogy mit jelent „a más kétséget kizáróan való azonosítás. A fedett nyomozó tanú valódi nevét feltehetően nem tudja kitalálni a védelem, de az ügy körülményeiből és a vallomásból találgathat, hogy kiről van szó, és ez a találgatás adott esetben eredményes is lehet.”⁶⁰ A gyakorlatban nem egyszer fordult elő

⁵⁸ Csányi Csaba: A tanúvédelem és a szervezett bűnözés összefüggései és a tanúvédelem egyes eszközei, Doktori értekezés, PTE-ÁJK, Pécs, 2010, 222. o.

⁵⁹ Mészáros Bence, id. mű, 109. o.

⁶⁰ Varga Zoltán: A tanú és a tanúvédelem a bíróság szemszögéből, PTE-ÁJK, Pécs, 2009, 120. o.

olyan eset, amikor a fedett nyomozót név szerint megnevezték. Ezáltal a fedett nyomozó biztonsága komoly veszélybe került.

Ezek miatt a jogi anomáliák miatt a tisztességes eljárás biztosítása érdekében megfelelő ellensúlyként működő intézkedéseket és intézményeket kellene bevezetni a védelem számára, mert így tekintettel arra, hogy a fedett nyomozó védelme az eljárásban sok esetben nem, vagy nem megfelelő szinten biztosított, a nyomozó hatóságok a beépített ember biztonságának garantálása érdekében, a bűnüldözési célt háttérbe szorítva, inkább ejtik az általa megszerzett bizonyítékot.

II.1.2. A vagyontömegek elvonásának mellőzése

Amint dolgozatom korábbi részében már említést tettem rá, a szervezett bűnözés elleni fellépés egyik legeredményesebb eszköze az olyan intézkedések fogantatása, mint például a bűncselekményből származó, vagy az azzal összefüggésben keletkezett hatalmas vagyontömegek elvonása, amelyek a szervezet működésének ellehetetlenítését, vagy legalábbis megnehezítését szolgálják.

Az Európai Unió Tanácsa felismerve azt, hogy az Angliában bevezetett azon intézkedések, amelyek szerint a vagyonfelderítés során a bizonyítási teher megfordul és ezáltal a terheltek hárul annak bizonyítása, hogy a kérdéses vagyon vagy az egyes vagyontárgyak nem a bűncselekményekből származó, vagy annak helyébe lépő vagyon vagy annak egy része, rendkívüli eredményekkel kecsegtet a szervezett bűnözés elleni harcban, két kerethatározatot hozott e témakör szabályozására. A Tanács 2005/212/IB számú kerethatározatát, amely a bűncselekményekből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról szól, valamint a Tanács 2006/783/IB számú kerethatározatát, amely a kölcsönös elismerés elvének a vagyonek elkobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szól.

A kerethatározatok alapján a kábítószer-csempészség, illetve kereskedés olyan bűncselekmények, amelyek önmagukban lehetővé teszik a bizonyítási teher megfordítását.⁶¹

⁶¹ Rácz József (Szerk.): Rendészeti ismeretek a kábítószer-problémával kapcsolatban, ETO-PRINT NYOMDAIPARI KFT., Budapest, 2009, 233.-234. o.

Furcsállom tehát, hogy a kábítószer-kereskedelem bünszervezetben történő elkövetések esetében csupán az esetek 4,6 %-ában került sor vagyonekobbzásra.⁶²

Nem mellékes módon az elkobzott összegek eredeti céljuk megvalósítása mellett alkalmasak lennének arra, hogy a büntetőeljárások lefolytatását finanszírozzák.

II.1.3. Szervezeti problémák, forráshiány

Óriási hiányként mutatkozik, hogy a rendőrségi szervezet csak központi végrehajtó egységet foglal magában, hiszen „a kábítószer bűnözés tipikusan olyan bűnözési forma, amely ellen csak helyi információkkal és a helyi közösséggel összefogva lehet eredmény reményében fellépni.”⁶³

Probléma továbbá, hogy a területi szerveknél, a rendőrkapitányságokon a kábítószer-bűncselekményekkel kapcsolatosan olyan jelentős kapacitási deficitek jelentkeznek, hogy a helyi szervek egy része még hírforrásokkal sem rendelkezik. Ez okból kifolyólag és a szakemberek hiánya miatt a helyi kapitányságok olyan alapvető feladatokra sincsenek felkészülve, mint hogy a kábítószer-bűncselekményekkel kapcsolatban pontos adatokat, információkat szerezzenek be és azokat akár önállóan, akár szakmai támogatással titkos információgyűjtés keretében feldolgozzák.⁶⁴ A forráshiányok kapcsán nem tudok az összesre kitérni, azonban azt feltétlenül megemlíteném, hogy számos nyomozó hatóság fogda és/vagy előállító helyiséggel nem rendelkezik, ezért a gyanúsítottak elfogása után nincs lehetőség elkülönítésükre. Ez nyilvánvalóan a tettestársak összebeszélését, tehát akár a büntetőeljárás eredménytelen végkifejletét is eredményezheti.⁶⁵

⁶² Ritter Ildikó id. előadása

⁶³ Lévy Miklós: Héjak, Baglyok, Galambok, Fundamentum 2001/1. szám, 81. o.

⁶⁴ Szeged MJV Önkormányzat Kábítószerügyi Egyeztető Fórum, id. mű, 78-79. o.

⁶⁵ Kovács Gyula, id. mű, 71. o.

II.1.4. C-lista, hosszú távú megoldás?

Mint dolgozatomban első fejezetében kitértem rá, világszerte az új pszichoaktív anyagok gyors terjedése jelenti az egyik legfőbb kihívást a kábítószer elleni küzdelem terén.⁶⁶ Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy a pszichoaktív anyagok elleni küzdelem megvívására napjainkban alapvetően kétféle módszer szolgálhat eszközként. Lehetséges egyfelől, egy olyan versenyfutás megindítása, amelynek fő résztvevői a drogot előállítók versus az állami apparátus tagjai. A másik módszer az ún. új-zélandi modell, amely a tiltás helyett egy az előállítók és az állami szervek között létrejövő kompromisszumos megoldás létrehozásával valósulhat meg. A kormányok az európai tagállamok többségében - többek között Magyarországon is - azonos módon, az első megoldás révén, azon törekvés kitűzésével reagáltak a dizájn drogok terjedésének a megfékezésére, hogy minél több anyagot, minél rövidebb idő alatt tiltólistára helyezzenek. Ez azt eredményezte, hogy hazánkban a pszichoaktív szerek előállítása, forgalmazása, országba való behozatala, illetve onnan való kivitele napjainkban már 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Júliustól pedig már az új Szabálysértési törvény értelmében ezeknek a szereknek a megszerzése és tartása szabálysértésnek minősül. Itt jelezni szeretném, hogy a folyamatos jogszabályi változtatás olyannyira megingatja a jogbiztonságot, hogy Ritter Ildikó szerint a jogszabály módosítást követően 5-6 év szükséges mire meg tud jelenni a következetes jogalkalmazás.⁶⁷

A hazánkban érvényben lévő tiltólista, az ún. C-lista, azoknak a pszichoaktív anyagoknak és szertípusoknak a jegyzékét tartalmazza, amelyek előállítását, exportját és importját ideiglenesen törvényen kívül helyezik; 2012. április 2.-án látott napvilágot. Megalkotására, azért került sor, mert a pszichoaktív anyagok esetében feltételezhető, hogy fogyasztásuk közegészségügyi kockázatai szükségessé és arányossá teszik a büntetőjogi szankciók alkalmazását, azonban, ahhoz, hogy ezeket a szereket bevizsgálják, és ezt követően tudományos bizonyítékokkal alátámasztva adott esetben kábítószernek minősítsék, és végül felvegyék őket a kábítószer listára, egy igen hosszadalmas eljárás eredménye. Az eljárás gyorsítása érdekében tehát a szakemberek azt a megoldást fejlesztették ki, hogy azokat az új pszichoaktív anyagokat, amelyek a rekreációs szériákon megjelennek egy sürgősségi eljárás keretében az említett

⁶⁶ Európa honlapja, elérhető: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-604_hu.htm (2013.09.20)

⁶⁷ Ritter Ildikó id. előadása

ideiglenes tiltólistára helyezik, és egy 1 éves kockázat vizsgálati periódust követően döntenek az anyag listáról való törléséről, vagy a kábítószer listára történő felvételéről.⁶⁸

Tekintsük át részletesebben a pszichoaktív anyagok listára helyezésének folyamatát! A 2005. évi XCV. törvény, az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról 1. §-ának 37. pontja tartalmazza az új pszichoaktív anyagnak a fogalmát. Eszerint az új pszichoaktív anyag „olyan, a forgalomban újonnan megjelent, gyógyászati felhasználással nem rendelkező anyag vagy vegyületcsoport, amely a központi idegrendszer működésének befolyásolása révén alkalmas a tudatállapot, a viselkedés vagy az érzékelés módosítására, megváltoztatására, és ezért hasonló mértékű fenyegetést jelenthet a közegészségügyre, mint az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén, az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékén, vagy az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerekről szóló törvény mellékletében meghatározott pszichotróp anyagok jegyzékén szereplő anyagok, és erre tekintettel azt a Kormány rendeletében ilyen anyaggá minősítette”.

A C listára háromféleképpen kerülhet fel egy anyag: akképpen, hogy a rendőrség közvetlenül észleli a szert és ezt követően kivizsgálásra küldi be az Országos Addiktológiai Centrumba (OAC); vagy oly módon, hogy a betegnek vagy a halottnak a testváladékából vagy szövetéből vesznek mintát és ez alapján kerül a szer beazonosításra. A harmadik eset pedig, hogyha az ENSZ kábítószer bizottsága vagy az Európai Unió Tanácsa elrendeli az anyag listára vételét.⁶⁹ A szerek tiltó listára való helyezésére az úgynevezett generikus szabályozás keretei között kerül sor. Ez annyit jelent, hogy nem egyes szereket, hanem molekuláris szerkezetük alapján azonos szercsoportokat helyeznek fel a listára.

Az új pszichoaktív anyagnak a listára történő felvételét követően egy kockázatértékelését készítenek, melyet az OAC végez. A 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet 27. § 6. bekezdése alapján a kockázatértékelés során az OAC feladata annak megvizsgálása, hogy a kérdéses anyag kiválthat-e függőségi állapotot és a központi idegrendszer izgalmát vagy depresszióját, és, hogy

⁶⁸ Drogrporter honlapja, elérhető: <http://drogrporter.hu/clista> (2013.09.17)

⁶⁹ Magyar Nemzet honlapja, elérhető: <http://mno.hu/belfold/dizajnerdrog-a-c-listatol-nem-lehet-csodat-varni-1166841> (2013.09.16)

okkal feltételezhető-e, hogy a szer közegészségügyi és szociális problémát jelentő olyan visszaélésre adhat lehetőséget, amely indokolja annak a listára való felvételét.

Amennyiben az OAC munkatársai a kockázatértékelést követően arra az eredményre jutnak, hogy az adott anyag a fenti kritériumoknak megfelel, akkor a szer felkerül a kábítószer listára. Amennyiben az anyag nem felel meg az említett követelményeknek, akkor törlik a C-lista jegyzékéből.

A C-listás eljárás mellett érvelve, megemlítendő, hogy bűnüldözési szempontból vizsgálva előnyökkel szolgál, hiszen a pszichoaktív anyagok definiálása által lehetővé vált a büntetőeljárások megindítása, ami a C-lista megjelenéséig nem volt megtehető.

Ellenkező nézőpontból vizsgálva, a lista létrehozása csak ideiglenes előrelépésnek tekinthető, mert igaz ugyan, hogy bevezetése óta az internetes shoppok és a dizájner drogüzletek is eltűntek az országból, azonban hosszútávon az egyes szerek listára vétele nemhogy nem volt képes megállítani a dizájner drog áradatot, hanem még nagyobb innovációra készítette a szürkepiac szereplőit, akik jóval a jogalkotók előtt járnak. Emellett jogszabályi anomáliaként jelentkezik, hogy az új pszichoaktív anyagokra nem vonatkozik olyan nemzetközi egyezmény, mint például a kábítószerekre. Ebből kifolyólag lehetséges az, hogy amennyiben egy országban az adott pszichoaktív szer nincs ellenőrzés alatt, és a forgalmazás nincs ellentmondásban az ország jogszabályaival, akkor a forgalmazót nem vonhatják felelősségre külföldön azért, mert a magyarországi törvényt megsértve juttatott új pszichoaktív anyagot hazánk területére. Ennek megakadályozása végett pedig a tagállamoknak maximálisan együtt kell működniük.

Az aktuális, fő problémák, amelyek az e fajta szerek nyomozása során felvetődnek, hogy az árult szerek kémiai összetételének, farmakológiai és toxikológiai hatásainak ismeretlen volta miatt⁷⁰, felismerésük és azonosításuk, mind a rendőrök, orvosok, és a toxikológusok számára egyaránt komoly dilemmákat okoz. Nehézséget jelent továbbá, hogy azonos márkaneven, vagy álnéven különféle hatóanyagot tartalmazó szereket adnak el⁷¹. Emellett a bűnüldöző hatóságok által végzett előállítások során komplikációként jelentkezik, hogy az igazságügyi toxikológiai intézeteknek - forráshiány miatt - jelenleg nincs referencia-anyaguk ahhoz, hogy kimutassák az új pszichoaktív szereket a vizeletből.⁷²

⁷⁰ Keller Éva előadása: Kábítószer-körkép, 2012

⁷¹ Nagy Gábor előadása, Korunk kihívása: a designer drogok, A kábítószer bűnözés elleni küzdelem rendészeti és egészségügyi aspektusai, Tudományos - szakmai konferencia, 2012. márc. 1.

⁷² Drogrporter honlapja, elérhető: <http://drogrporter.hu/clista> (2013.09.17)

Meg kell jegyezni továbbá, hogy a kábítószeres bevizsgálására szolgáló szakértői ügyek elvégzése során a büntügyi szakértői intézetek rendelkezésére álló fenntartási keret összege a jelenleg hatályos kirendeléseikben igényelt bűnjelminták kb. 50%-ának a laboratóriumi feldolgozását teszik lehetővé.⁷³ Emiatt az ügyek átfutási ideje rendkívül hosszú, nem ritka akár az 1 év sem. A szintetikus kábítószeres bevizsgálásának különlegesen magas a költsége és időtartama is. Ez egyrészt azzal magyarázható, hogy nincs a szakértők számára rendelkezésre álló, az új vegyületekre vonatkozó referenciaanyag, ezért sok esetben a bevizsgálendő anyagról csak annyi információ áll a rendelkezésükre, hogy „kell, hogy legyen a szerben valami, mert kábítószerként árulják”.⁷⁴ Ezekben az esetekben természetesen jóval időigényesebb az eljárás, mint egy rutinvizsgálat esetén. Másrészt, gyakran előfordul, hogy a vizsgálatok során hasonló anyagok azonos eredményt adnak. Ezen alkalmakkor pedig elengedhetetlen további speciális műveletek, vizsgálati módszerek bevetése.⁷⁵

Ezek alapján az információk alapján kérdésként merül fel bennem, hogy vajon, kutatások híján hogyan kívánunk lépést tartani az újabb és újabb szintetikus kábítószereket előállító és terjesztő hálózatokkal? Erre a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) azon ötlete nyújthatna esetleg megoldást, amely a szerint a drogambulanciák számára lehetőséget kellene biztosítani az új pszichoaktív anyagok anonim bevizsgálására.⁷⁶ Ezáltal rövid idő alatt és egyúttal költséghatékonyan lehetne hiteles információkat begyűjteni.

Mint fentebb felvetettem kétféle megoldásra lettem figyelmes. A második lehetőség, a „kompromisszumos” modell ötlete, amely egy olyan országban kelt életre, ahol a magyarországi generikus szabályozáson alapuló C-listás rendszerrel megegyező rendszer van hatályban. 2013 januárjában, a brit parlament drogreformot támogató pártközi bizottsága által kiadott jelentés alapján a jelenlegi C-listás rendszer nem csökkentette a drogfogyasztást, „sőt, egy szer betiltása akár a helyzet romlásához is vezethet, hiszen új, még ismeretlen és potenciálisan veszélyes anyagok termelését ösztönözheti”. A generikus szabályozással kapcsolatosan a bizottság továbbá azt a kritikát fogalmazta meg, hogy az efajta szabályozás figyelmen kívül hagyja azt a rendkívül fontos tényezőt, hogy a nagyon hasonló molekuláris szerkezetű anyagok gyakran teljesen eltérő hatásmechanizmussal rendelkeznek.

⁷³ Ritter Ildikó id. előadása

⁷⁴ Romposné Kovács Éva id. előadása

⁷⁵ Nagy Gábor id. előadása

⁷⁶ Drogriporter honlapja, elérhető: <http://drogriporter.hu/clista> (2013.09.17)

A bizottság véleménye alapján olyan sürgős, rendszerbeli átalakítás szükségeltetik, amelynek például egy Új-Zélandon kifejlesztett modell lehet az alapja. A manapság még nem működő új-zélandi rendszer a dizájnerek és a jogalkotók között létrejövő egyfajta megállapodással kívánná megoldani a problémát. Ennek a megállapodásnak a keretei között a forgalmazók számára lehetőség nyílna arra, hogy egy olyan ellenőrzött eljárás során bizonyítsák azt, hogy az általuk kifejlesztett szer legális forgalmazása kevesebb kockázattal járna, mint betiltása, amelynek befejeztével az alacsony kockázatúnak minősülő szerek korlátozott legális forgalomba hozatalára kerülhetne sor.

Az Új-Zélandon kifejlesztett módszer annak ellenére, hogy első megközelítésre igen liberálisnak tűnhet, jobban belegondolva azonban számos előnyt rejthet magában azért, hogy egyfelől esélyt teremtsen a szabályozás eszközeinek megfelelő kialakítására, valamint a szabályozási opciók lehetséges következményeinek, többek között az ún. léggömb-effektusnak⁷⁷ a tanulmányozására, másfelől pedig azon módszerek kifejlesztésére, amelyekkel az ártalmak csökkenthetők. Mindezen túl, ez a módszer meglehetősen költséghatékonynak bizonyulna, hiszen a vizsgálatokat nem az állam, hanem a termelők fedeznék. Mindemellett, amennyiben ez a rendszer több országban is meghonosodna, akkor a szerekkel kapcsolatosan végzett kutatások eredményeit más országokban is fel lehetne használni, ezáltal pedig időt, pénzt, és számos emberéletet spórolhatnánk meg.⁷⁸ Ezzel a módszerrel kapcsolatosan csupán egyetlen aggály merül fel bennem: vajon, hogyha a droghálózatok, a szerek bevizsgálása nélkül is témérdek haszonra tesznek szert, ráadásul pontosan tudják, hogy a bűnüldözés nem tud velük lépést tartani, akkor mennyire valószínűsíthető, hogy egy ilyen rendszer kialakításában partnerként lépjenek fel?

Az, hogy melyik drogpolitikai megközelítés a megfelelő, arról már csak azért sem tudok nyilatkozni, mert az új-zélandi modell működését meg sem kezdte. Annyi azonban bizonyos, hogy amennyiben a jelenlegi szabályozásunk mentén kívánunk továbbhaladni, akkor kutatások finanszírozása és avégett, hogy a bűnügyi szakértői intézetek megfelelően tudják munkájukat ellátni jelentősen meg kellene növelni az e területre szánt pénzügyi keretet.

⁷⁷ A léggömb- effektus a szerek betiltásának következményeit vizsgálja.

⁷⁸ Drogrporter honlapja, elérhető: <http://drogriporter.hu/dizajnmaskent>(2013.09.17)

II.2. Bűnüldözés nemzetközi szinten

Tanulmányom első fejezetében igyekeztem rávilágítani arra, hogy a kábítószer-probléma nem egy elszigetelt jelenség, emiatt az ellene való fellépés kizárólag nemzetközi szintű kooperáción keresztül érhet el komoly eredményeket.

A kábítószer-kereskedelem bűnüldözése folyamán a nemzetközi együttműködés fő formái: az ellenőrzött szállítás, a párhuzamos nyomozás, a határon átnyúló figyelés, a jogsegélyek, a közös nyomozócsoportok felállítása.⁷⁹ Az ellenőrzött szállítás, a párhuzamos nyomozás és a határon átnyúló figyelés kapcsán kutatásaim során nem bukkantam olyan tényezőkre, melyek a nemzetközi együttműködést nagymértékben akadályoznák.

II.2.1. Eljárási jogsegély igénybevétele helyett közös nyomozócsoportok felállítása

A tagállamok a büntetőeljárások során a nemzetközi kölcsönös együttműködés jogi hátterének lefektetésének fontosságára már a múlt században rájöttek. Ennek érdekében, Strasbourgban, 1959. április 20-án aláírták az Európai Unió tagállamai az első kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezményt, melynek már akkor minden Uniós tagállam a részese volt. A napjainkra kissé elavulttá vált 1959. évi egyezmény, valamint annak 1978. évi jegyzőkönyve helyett 2000. május 29.-én a Tanács egy módosított, új egyezményt fogadott el.⁸⁰

Fontos kitérni arra, hogy napjainkban mi értendő eljárási jogsegély alatt. „Miután a történeti fejlődés során a kiadatást, mint a jogsegély típusú együttműködés „őstípusát” tekintették a viszonyítási alapnak, ehhez képest kezdetben minden más tevékenységi formát értettek alatt, amely körében az államok igazságügyi hatóságai a legszélesebb körben nyújtanak egymásnak jogsegélyt az olyan bűncselekmények tárgyában folyó büntetőeljárásban, amely a kérelem előterjesztésének idején a megkereső Fél igazságügyi hatóságainak a joghatósági körébe tartozik.” Ebből kifolyólag a bűnügyi jogsegély kategóriája egy gyűjtőfogalommmá vált.⁸¹

⁷⁹ Hárshegyi Máté id. előadása

⁸⁰

Europa

weboldala,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33108_hu.htm (2013. 09. 11)

⁸¹ M. Nyitrai Péter: Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában, Kjk Kerszöv. Kiadó, Budapest, 2002, 219-220. o.

A közös nyomozócsoportok (JIT-ek) gondolata már az Amszterdami Szerződés (1997) 30. cikkében megjelent. Ezt követően, az Európai Tanács 1999 októberében, Tampereben megrendezett találkozásán már ténylegesen kimondásra került, hogy nagy szükség van - legfőképpen a kábítószer és az ember kereskedelem, valamint a terrorizmus ellen folytatott küzdelem terén - a két vagy több tagállam által létrehozott közös nyomozócsoportok haladéktalan igénybevételére.⁸² Végül, a Kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Egyezmény 13. cikkében fektették le a közös nyomozócsoportok jogi háttérét. Az Egyezmény ratifikációs folyamata azonban igen lassan haladt, emiatt a Tanács úgy döntött, hogy annak érdekében, hogy a közös nyomozócsoportok felállítására mielőbb lehetőség nyíljon, a működésüket lehetővé tevő jogi háttér egy kerethatározatban fekteti le. Így született meg 2002. június 13.-án a Közös nyomozócsoportokról szóló kerethatározat.⁸³ Ezt követően a Tanács 2002. november 28-án a nyomozócsoportok hatékonyságának maximalizálása érdekében egy az Europol- egyezmény módosításáról szóló jegyzőkönyvet is elfogadott, azzal a céllal, hogy az Europol alkalmazottak is bevonhatóak legyenek a közös nyomozócsoportok működésébe.⁸⁴

Így alakult ki az, hogy napjainkra már két jogforrás – az Egyezmény és a Kerethatározat - is alapul szolgálhat egy közös nyomozócsoport létrehozásához. Az azonban egyáltalán nem közömbös, hogy melyiket veszik alapul, tekintve, hogy a kerethatározatok olyan uniós jogforrások, melyek annak ellenére, hogy nem közvetlenül alkalmazandók, az abban megjelölt célt a tagállamoknak teljesíteniük kell, a cél végrehajtásához szükséges formát és eszközöket azonban maguk választják meg.⁸⁵ A kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Egyezmény 13. cikkében foglaltak értelmében pedig közös nyomozócsoportok alapítására – a kerethatározattól eltérő jogi megoldással - csak akkor kerülhet sor, amennyiben a tagállamok, ezek jogi háttérét két vagy többoldalú szerződések keretében fektetik le, és meghatározzák az együttműködés időtartamát, valamint célját is. A szerződések megkötésének gördülékenyebbé tételére a Tanács 2003. május 08-i ajánlásával létrehozott egy a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodás mintát, melynek alkalmazásával azonban gyakorlati problémák merültek fel, ezért jelenleg a 2010. február 26.-án kibocsátott frissített minta-megállapodás van hatályban.

⁸² Ley 11/2003, de 21 de mayo, reguladora de los equipos conjuntos de investigación penal en el ámbito de la Unión Europea, elérhető: http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/111-2003.html (2013. 09. 11)

⁸³ Framework Decision of 13 June 2002 on Joint Investigation Teams, OJ L 162, 20.06.2002.

⁸⁴ 2002. november 28-i jegyzőkönyv (HL C 312., 2002.12.16, 2. o.)

⁸⁵ Josephine Steiner & Lorna Woods: EU Law, 10th Edition, Oxford University Press, 2009, 601. o.

Összegezve tehát, a 2000. május 29.-ei kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény alapján lehetőség nyílik a hagyományos értelemben vett eljárási jogsegély igénybevételére, valamint két vagy több tagállam által közös nyomozócsoportok alakítására is.

A jogsegély teljesítésére kétoldalú vagy többoldalú nemzetközi szerződés, illetőleg a két állam között kialakult viszonyosság alapján kerülhet sor.⁸⁶ A kölcsönös jogsegély iránti megkeresések akként bonyolódnak le, hogy a kibocsátó hatóság az esetek jelentős részében közvetlenül a másik tagállam területileg illetékes, vagy a központi igazságügyi hatóságához (ezek egyben a végreható hatóságok is) általában írásban, jogsegélykérelmet terjeszt elő. Kivételes esetekben a kérelem az Interpolhoz vagy az Európai Unióról szóló szerződés értelmében illetékes más szervhez is intézhető.⁸⁷ Eljárási jogsegélyt elsősorban nyomozási cselekmények teljesítésére, bizonyítási eszközök felkutatására, a terhelt és a tanú kihallgatására, a szakértő meghallgatására, szemlére, házkutatásra, motozásra, lefoglalásra, a megkeresett tagállamon keresztül való átszállításra, a büntetőeljárással kapcsolatos iratok és tárgyak megküldésére és iratok kézbesítésére, külföldön büntetőeljárás alá vont személy bűnügyi nyilvántartásban szereplő adatairól való felvilágosítás adásra, illetőleg ideiglenes átadásra lehet kérni.⁸⁸ Amennyiben a végrehajtó hatóság nem hivatkozik megtagadási indokra, a megkeresésnek a lehető leggyorsabban és lehetőleg a kibocsátó hatóság által megszabott határidőn belül kell eleget tennie.⁸⁹ Azokban az esetekben, amelyekben egy tagállam jogsegélyt szolgáltat, akkor amennyiben az Egyezmény másként nem rendelkezik és amennyiben a megadott alaki követelmények és eljárások nem ellentétesek a megkeresett állam jogelveivel, betartja a megkereső tagállam által kifejezetten megadott alaki követelményeket és eljárásokat.⁹⁰ A kölcsönös jogsegély iránti megkeresés teljesítésének alaki követelményeiről pusztán ennyi információ van megadva a törvényben. Nagy Judit Doktori Értekezésében leírtak alapján ez a gyakorlatban komoly problémákat vet fel, hiszen ennyi szabályozás nem bizonyul elégségesnek, ahhoz, hogy a megkereső tagállam szakemberei egy másik tagállamban könnyen kezelhető megkeresést rövid időtartamon belül meg tudjanak fogalmazni.⁹¹ Emellett a megkeresések azáltal, hogy egy központi hatóságon keresztül kell őket továbbítani, roppant

⁸⁶ 8002/2008 IRM Tájékoztató a nemzetközi vonatkozású büntető ügyek intézéséről, II. Fejezet, I. cím

⁸⁷ Európa honlapja, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33108_hu.ht (2013. 09. 15)

⁸⁸ A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény

⁸⁹ Európai Igazságügyi Portál, elérhető: https://e-justice.europa.eu/content_evidence-92-hu.do (2013. 09. 10)

⁹⁰ 2005. évi CXVI. törvény 4. cikk

⁹¹ Nagy Judit: Közös nyomozócsoportok az Európai Unió tagállamai között, Doktori Értekezés, KRE ÁJK, 2010, 26. o.

időigényesnek bizonyulnak, ráadásul a hatóságoknak széles körben nyílik lehetőségük a megkeresések visszautasítására. Mindemellett számottevő nehézségeket vet fel és bizonytalanságot okoz, hogy az eljárásban résztvevő nemzetek mind anyagi, mind eljárási jogában különbségek lehetnek.⁹² Mindezek ellenére, megállapítható, hogy hazánkban, napjainkban a nyomozó hatóságok még mindig az időigényes, eljárási jogsegély igénybevételevel szerzik be a bizonyítékokat.

A második együttműködési variációra, a közös nyomozócsoportok létrehozására az Egyezmény 13 szakasza tartalmazza a vonatkozó szabályokat. Ezek szerint közös nyomozócsoportot két vagy több tagállam megállapodása alapján, meghatározott célra és korlátozott, de közös megegyezéssel meghosszabbítható időtartamra, bűnügyi nyomozás folytatására lehet létrehozni. A csoport összetételét a megállapodásban kell meghatározni. A nyomozócsoportot az egyik olyan tagállam területén kell létrehozni, amelynek területén a nyomozást előreláthatólag folytatni kell. Az Egyezmény meghatározza továbbá azt is, hogy közös nyomozócsoport létrehozására mely esetekben kerülhet sor.⁹³ A krimináltaktikai szempontok szem előtt tartása miatt közös nyomozócsoportok létrehozása főként akkor javasolt, amennyiben egy bűncselekmény-sorozatot vagy egy kiemelt bűncselekményt kell felderíteni; jelentős területi szóródás jellemzi a sorozatba tartozó ügyeket; nagyszámú gyanúsított szerepel az ügyben; szükség van számos verzió egyidejű ellenőrzésére; fontos bizonyítékok megsemmisülésével járna együtt a nyomozás késedelmessége; vagy valamely szakterületen állandó szervezetre van szükség.⁹⁴ A megállapodásban rögzíthető továbbá a gyanúsítottak és a nyomozandó bűncselekmények köre, és a csoport munkájában résztvevő tagok, valamint a csoport vezetőjének vagy vezetőinek személye is. Ezen kívül meg kell adni az eljárás során alkalmazandó nyelvet, és azt is, hogy a csoportok munkája során kívánnak-e fegyvereket, vagy járműveket alkalmazni. Biztosítva van az utólagos módosítások végzésének lehetősége is. Bizonyos általános és speciális körülmények megfogalmazás. Releváns tényeket, adatokat is bele lehet foglalni. A JIT-ek létrehozásánál segítségül szolgálhat az Europol, valamint az Eurojust weboldala, a közös nyomozócsoportok szakértői hálózata.⁹⁵

Véleményem szerint a közös nyomozócsoportok számos többletértéket nyújtanak a hagyományos bűnügyi jogsegélyhez képest. Úgy gondolom, hogy legfőbb előnyük a gyorsaság. Senki sem vitathatja azt a tényt, hogy a jogsegélyek igénybevétele nagyon késlelteti a

⁹² Nagy Judit, id. mű, 25. o.

⁹³ 2005. évi CXVI. törvény 13. cikk.

⁹⁴ Nagy Judit, id. mű, 63. o.

⁹⁵ Ld. bővebben <http://eurojust.europa.eu/Practitioners/Eurojust-Support-JITs/JITs/Pages/history.aspx>

büntetőeljárás lefolytatását. Ez általában annak tudható be, hogy a megkereső tagállam igen gyakran nincs tisztában a megkeresett tagállam szervezeti felépítésével, és eljárási szabályaival. További eljárást lassító tényező, hogy a megkeresett tagállam által szolgáltatott információt csak akkor lehet a tárgyalás során bizonyítékként felhasználni, hogyha ehhez a megkeresett tagállam formális beleegyezését adta.⁹⁶ Ezzel ellentétesen a közös nyomozócsoportok létrehozása lehetővé teszi, hogy az információcsere a bürokrácia megkerülésével, közvetlen úton, rövid időn belül történjen. Az idő pedig - mint fentebb említettem - kulcsfontosságú faktor egy nyomozás lefolytatásánál. A nyomozás lefolytatását jelentősen gyorsíthatja továbbá, hogy a JIT-ek felállítása során egy időben egyszerre több tagállam területén is folyhat az azonos ügygel kapcsolatos munka. Ráadásul a jogi háttér, rugalmassága lévén (a JIT felállításának nincsenek időbeli korlátai, stb.), teret kaphatnak a tagállamoknak ahhoz, hogy közös nyomozócsoportjaik felállítását tökéletesen igényeikhez tudják igazítani.

Emellett a nyomozás során ki lehet használni, mind a saját, mind az együttműködő tagállam erőforrásait, technikai és operatív támogatását. Azon túl, hogy ez is egy eljárást gyorsító tényező lehet, úgy gondolom, hogy egy olyan ország számára, melynél nem fér kétség rendvédelmi szerveinek technikai alul maradottságához és személyi túlterheltségéhez, mindenféleképpen előnyt jelenthetne egy másik tagállam segítsége. Emellett, véleményem szerint nagyon fontos a technikai vívmányok kihasználása, hiszen meggyőződésem, hogy amennyiben a globalizáció nyújtotta előnyöket a bűnözői hálózatok maximálisan, míg az igazságügyi szervek legjobb esetben is csupán részlegesen használják ki, akkor az idő multával a közöttük kialakult verseny meglehetősen egyenlőtlené fog válni. Ezen felül, a műveleteket gördülékenyebben lehet végrehajtani, annak köszönhetően, hogy a megkereső tagállam munkatársai számára rendelkezésre állhatnak olyan szakemberek, akiknek segítségével a nyelvismeret hiánya okozta nehézségek könnyen áthidalhatóak, ráadásul az adott hellyel kapcsolatos tudással, információkkal, valamint hazai kapcsolatokkal is előrevihetik a megkereső tagállam munkatársainak munkáját.⁹⁷

Előnynek tekintem továbbá, hogy az Eurojust és az Europol is hatékonyan közreműködik a JIT-ekkel kapcsolatos eljárásokban⁹⁸, melyekbe egy „támogató és tanácsadó” szerep ellátására az

⁹⁶ Conny Rijken, Joint Investigation Teams: principles, practice, and problems, Lessons learnt from the first efforts to establish a JIT, Utrecht Law Review, Volume 2, Issue 2 (December) 2006, p. 112.

⁹⁷ Európai Nyomozó, Bűnözők elleni fellépés határokön át, Európai Rendőrségi Hivatal, 2011, 17. o.

⁹⁸ Mariana Lilova előadása: Joint investigation teams, The role of Eurojust and Europol in establishing and supporting JITs, 05 június 2009, Ohrid

OLAF intézménye is bevonható.⁹⁹ Ez többletértéknek tekintendő, mert az Europol a hírszerzés és az abból származó eredmények analízisa mellett jelentős koordináló vagy akár tanácsadó háttérmunkával is elősegítheti a közös nyomozócsoportok hatékony működését.¹⁰⁰ Lényeges továbbá, hogy az EU Bizottságának jóvoltából az Eurojust rendelkezésére áll egy olyan pénzügyi alap, amelynek célja, hogy egy központi szakértői pont létrehozásával mind pénzügyi, mind igazgatási és logisztikai támogatást nyújtson a közös nyomozócsoportok számára.¹⁰¹ Ilyen lehetőségeket a hagyományos eljárási jogsegélyek nem biztosítanak. Ráadásul a közös nyomozócsoportok hatalmas előnye, hogy az Egyezmény 13 cikkének 12. bekezdése alapján lehetőség nyílik arra, hogy JIT-ek akár az Európai Unió kívüli államok nyomozóirodáival (például az FBI-al) is együttműködjenek. (Ebben az esetben „az együttműködő tagállam” szakemberei nem tagjai, csak résztvevői a JIT-nek.) Ez amiatt, hogy a kábítószer-bűncselekmények igen gyakran több kontinenst is átszelnek, jelentősen elősegítheti a nyomozás eredményességét.¹⁰² Ezzel ellentétben a hagyományos eljárási jogsegélyt csak az Európai Unió tagállamai között lehet igénybe venni.

A közös nyomozócsoportok melletti érvelésem további indoka, hogy a JIT-ek igénybevételének alkalmával a kijelölt, koordinációért felelős csoportvezető személyének köszönhetően – miután átfogó képe van a különböző tagállamok területén folytatott nyomozati cselekmények mindegyikéről – elkerülhető az eljárási cselekmények duplikációja is.¹⁰³

Kiemelést igényel továbbá, hogy a JIT-ek létrehozása kiváló alapul szolgálhat a tagállamok közötti tapasztalatcserére, valamint jövőbeni kooperációkhoz szükséges összeköttetések lefektetésére is.

⁹⁹ Explanatory Report on the Convention of 29 May 2000 on Mutual Assistance in Criminal Matters between the Member States of the European Union, O. J. C 379, 29.12.2000, 19. o.

¹⁰⁰ Recommendation of 30 November 2000 to Member States in Respect of Europol's Assistance to Joint Investigation Teams set up by the Member States

¹⁰¹ Nagy Judit, id. mű, 114. o.

¹⁰² Mariana Lilova id. előadása

¹⁰³ Nagy Judit, id. mű

Zárszó

Tanulmányomban igyekeztem rávilágítani a kábítószer-kereskedelem bűnüldözése során leggyakrabban felmerülő gyakorlati nehézségekre, illetve hiányosságokra.

Az ügyészek és a nyomozó hatóság közötti kommunikáció hiánya

Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy a titkos-információgyűjtés folyamán súlyos együttműködési problémák merülnek fel a nyomozó hatóságok és az ügyészek között. Ezt támasztja alá, hogy a titkos-információgyűjtés eljárásának megindítása elenyésző esetekben történik úgy, hogy az ügyésznek tudomása legyen róla. Ezáltal pedig a bizonyítás nem tölti be a büntetőeljárásbeli szerepét. Hiszen az ügyészek a bűncselekményt érintő körülmények és tények ismeretének hiánya miatt gyakran nem tudják bizonyítani a bűncselekményt, és/vagy a büntetőeljárás alá vont személy büntetőjogi felelősségét, vagy az anyagi jog feltárása csupán oly csekély mélységben tud megtörténni, hogy a büntetőeljárás szakaszai közül a nyomozási szakban befejeződik az eljárás, vagy szerencsésebb esetben megtörténik a vádemelés, azonban kisebb súlyú bűncselekmény miatt, mint, amit valójában elkövettek.

Emellett a Be. 206/A. § (1) bekezdésében elrendeltek megtartásának hiánya miatt sem tudják a bizonyítékokat felhasználni, hiszen a nyomozó hatóságok a bizonyítékokat nem ismertetik az ügyésszel, aki emiatt sem adatszerzésre való áttérés, sem a nyomozás haladéktalan elrendelése, sem a feljelentés megtételének érdekében nem tud intézkedni, ez pedig a titkos információgyűjtés során szerzett bizonyítékok megsemmisítését vonhatja maga után.

Az adatkérés során jelentkező komplikációk

A tapasztalatok alapján, amennyiben a nyomozó hatóságok más szervektől kérnek információt, akkor gyakori, hogy a megkeresett szervek nem teljesítik megfelelő szinten és a megjelölt határidőn belül sem az adatkéréseket, sem a megkereséseket, és ami a legnagyobb problémát jelenti, hogy a nyomozó hatóságok vagy az ügyészek számára semmilyen eszköz nem áll rendelkezésre a késedelmes adatszolgáltatások megszüntetése végett.

A fedett nyomozó által megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságának akadályai

A titkos-információgyűjtés során sor kerülhet fedett nyomozó bevetésére is. Az általa megszerzett információk a legtöbb esetben mással nem pótolhatók. Ennek ellenére a bizonyítékok felhasználhatósága gyakran komoly akadályokba ütközik. Tekintettel arra, hogy a fedett nyomozó által megszerzett információk szigorúan titkosnak minősülnek, ezért problémát jelent a fedett nyomozó jelentésének bizonyítékként történő felhasználása, valamint tanúkénti kihallgatása is, hiszen a rendőr a birtokába került titkot köteles megtartani, egészen addig, amíg a titoktartási kötelezettség alól felmentést nem kapott. A titoktartási kötelezettség alól azonban csak kivételes esetekben kaphat felmentést.

Ezen túl, problémaként jelentkezik, hogy amennyiben a fedett nyomozó tanúvallomást tesz, akkor a tapasztalatok alapján a hatóságok nem fogantatosítják a megfelelő biztonsági intézkedéseket.

Amennyiben mégis biztosítják ezen intézkedések valamelyikét, akkor a tanú az esetek többségében anonimná válik. Anonim tanúk alkalmazása viszont csak akkor megengedhető, ha feltétlenül szükséges; és az elítélés nem alapulhat kizárólag vagy döntő mértékben anonim tanúk vallomásán. Ezáltal pedig a tanú vallomásának bizonyító ereje jelentősen csökken.

A gyakorlatban további gondot okoz, hogy amennyiben lehetőség nyílik a fedett nyomozó különösen védett tanúkénti kihallgatására, akkor azt a nyomozási bíró végzi, nem pedig az a bíróság, amely végül az ügyben dönt. Tény, hogy a kihallgatásról készült jegyzőkönyvet az ítéletábla bírái is kézhez kapják, azonban a kérdéseket, akárcsak a védő, ők is a nyomozási bírón keresztül, írásban tehetik fel. Ezáltal pedig olyan büntető eljárásjogi alapelvek sérülnek, mint a közvetlenség elve és a szóbeliség követelménye.

Mindezekon túl, amennyiben a vádlott vagy a védő a különösen védetté nyilvánítottat megnevezi, vagy a személyét más kétséget kizáró módon azonosítja, a bíróság a különösen védetté nyilvánítást köteles megszüntetni. Azonban nincs limitálva, hogy hányszor lehet a tanú személyazonosságára rákérdezni. Ennél a témánál felmerül még annak a kérdése is, hogy fedett nyomozó esetén a fedőnév megnevezését is megszüntetési oknak kell-e tekinteni. A gyakorlatban nem egyszer fordult elő olyan eset, amikor a fedett nyomozót név szerint megnevezték, és ezáltal a fedett nyomozó biztonsága ezáltal komoly veszélybe került.

Konstatálható tehát, hogy a fedett nyomozó védelme az eljárások során gyakran nem, vagy nem megfelelő szinten biztosított, ezért a nyomozó hatóságok a beépített ember biztonságának

garantálása érdekében, a bűnüldözési cél háttérbe helyezésével, inkább ejtik az általa megszerzett bizonyítékot, holott az az ügy kimenetelére jelentős kihatással lehetne.

A vagyontömegek elvonásának mellőzése

Kutatásaim során továbbá arra az eredményre jutottam, hogy a nyomozó hatóságok bizonyos intézkedéseket elmulasztanak megtenni. A szervezett bűnözés elleni fellépés egyik legeredményesebb eszköze az olyan intézkedések foganatosítása, mint például a bűncselekményből származó, vagy az azzal összefüggésben keletkezett hatalmas vagyontömegek elvonása. Ennek ellenére csupán az esetek 4,6 %-ában került sor a kábítószer-bűnszervezetek működését szolgáló vagyon elkobzására.

Szervezeti problémák, forráshiány

A fent említetteken túl a kábítószer-bűnözés elleni hatékony fellépést szervezeti problémák, illetőleg nagyon komoly forráshiány is gátolja. Jelentős hiányként mutatkozik, hogy a rendőrségi szervezet csak központi végrehajtó egységet foglal magában, illetőleg probléma, hogy a területi szerveknél olyan jelentős kapacitási deficitek jelentkeznek, hogy a helyi szervek egy része titkos információgyűjtést nem tud végezni. A forráshiányok kapcsán tanulmányomban nem tudtam az összesre kitérni, azonban azt feltétlenül szükségesnek tartottam megemlíteni, hogy számos nyomozó hatóság fogda és/vagy előállító helyiséggel sem rendelkezik. Ez nyilvánvalóan a tettestársak összebeszélését, tehát akár a büntetőeljárás eredménytelen végkifejletét is eredményezheti.

C-lista, hosszú távú megoldás?

A pszichoaktív anyagok elleni küzdelem megvívására napjainkban alapvetően kétféle módszer szolgálhat eszközül. Lehetséges egyfelől, egy olyan versenyfutás megindítása, amelynek fő résztvevői a kábítószer előállítók versus az állami apparátus tagjai, illetőleg az ún. új-zélandi modell alkalmazása.

A dizájner drogok szabályozására hazánkban egy ún. C-listát hoztak létre. Az C-listás eljárás bűnüldözési szempontból vizsgálva előnyökkel szolgált, hiszen a pszichoaktív anyagok definiálása által lehetővé vált a büntetőeljárások megindítása. Tény továbbá, hogy bevezetése

óta az internetes shoppok és a dizájner drogüzletek jelentős része eltűnt az országból, azonban hosszútávon az egyes szerek listára vétele nemhogy nem volt képes megállítani a dizájner drog áradatot, hanem még nagyobb innovációra készítette a szürkepiac szereplőit, akik jóval a jogalkotók előtt járnak.

Az aktuális, fő problémák, amelyek az e fajta szerek nyomozása során felvetődnek, egyrészt, hogy az árult szerek kémiai összetételének és hatásainak ismeretlen volta miatt, felismerésük és azonosításuk, a szakemberek számára komoly dilemmákat okoz. Emellett a bűnüldöző hatóságok által végzett előállítások során komplikációként jelentkezik, hogy az igazságügyi toxikológiai intézeteknek forráshiány miatt jelenleg nincs referencia-anyaguk ahhoz, hogy kimutassák az új pszichoaktív szereket a vizeletből. Meg kell jegyezni továbbá, hogy a kábítószeres bevizsgálására szolgáló szakértői ügyek elvégzése során a bűnügyi szakértői intézetek rendelkezésére álló fenntartási keret összege a jelenleg hatályos kirendeléseikben igényelt bűnjelminták kb. 50%-ának a laboratóriumi feldolgozását teszik lehetővé. Ez az ügyek átfutási idejének rendkívüli elhúzódását eredményezi.

A másik lehetőség, az új-zélandi módszer, amely a dizájnerek és a jogalkotók között létrejövő egyfajta megállapodással kívánná megoldani a problémát, a szakértők szerint számos előnyt rejthet magában. Egyfelől esélyt teremthetne a szabályozás eszközeinek megfelelő kialakítására, valamint a szabályozási opciók lehetséges következményeinek a tanulmányozására, másfelől pedig azon módszerek kifejlesztésére, amelyekkel az ártalmak csökkenthetőek. Mindezen túl, ez a módszer meglehetősen költséghatékonynak bizonyulna, hiszen a vizsgálatokat nem az állam, hanem a termelők fedeznék. Mindemellett, amennyiben ez a rendszer több országban is meghonosodna, akkor a szerekkel kapcsolatosan végzett kutatások eredményeit más országokban is fel lehetne használni. Ezzel a módszerrel kapcsolatosan csupán egyetlen aggály merül fel bennem: vajon, hogyha a droghálózatok, a szerek bevizsgálása nélkül is temérdek haszonra tesznek szert, ráadásul pontosan tudják, hogy a bűnüldözés nem tud velük lépést tartani, akkor mennyire valószínűsíthető, hogy egy ilyen rendszer kialakításában partnerként lépjenek fel?

Az, hogy melyik drogpolitikai álláspont a megfelelő, arról már csak azért sem tudok nyilatkozni, az azonban bizonyos, hogy amennyiben a jelenlegi szabályozásunk mentén kívánunk továbbhaladni, akkor kutatások finanszírozása és avégett, hogy a bűnügyi szakértői intézetek megfelelően tudják munkájukat ellátni jelentősen meg kellene növelni az e területre szánt pénzügyi keretet.

Eljárási jogsegély igénybevétele helvett közös nyomozócsoportok felállítása

Tekintettel arra, hogy a kábítószer-kereskedelem transznacionális bűncselekmény, ezért az ellene való fellépés kizárólag nemzetközi szintű kooperáción keresztül érhet el komoly eredményeket. Ennek ellenére hazánk bizonyos esetekben nem használja ki a már meglévő nemzetközi intézményeket, melyek által véleményem szerint jelentős előrelépéseket lehetne tenni. Úgy gondolom, hogy a hagyományos bűnügyi jogsegéllyel szemben, melyet hazánk napjainkban is rendszeresen igénybe vesz, a közös nyomozócsoportok számos többletérték tudnának nyújtani. Legfőbb előnyüknek a gyorsaságot tekintem. Az idő pedig kulcsfontosságú faktor egy nyomozás lefolytatásánál. A bürokratikus jogsegélyek igénybevétele nagyon késlelteti a büntetőeljárás lefolytatását, ezzel szemben a közös nyomozócsoportok létrehozása lehetővé teszi az információcsere közvetlen és gyors áramlását. A nyomozás lefolytatását jelentősen gyorsíthatja továbbá, hogy a JIT-ek felállítása során egy időben egyszerre több tagállam területén is folyhat az azonos ügygel kapcsolatos munka. Ráadásul a jogi háttér, rugalmassága lévén, teret kaphatnak a tagállamoknak ahhoz, hogy közös nyomozócsoportjaik felállítását tökéletesen igényeikhez tudják igazítani.

Emellett a közös nyomozás során ki lehetne használni, mind a saját, mind az együttműködő tagállam erőforrásait és támogatását. Azon túl, hogy ez is egy eljárást gyorsító tényező lenne, úgy gondolom, hogy egy olyan ország számára, melynél nem fér kétség rendvédelmi szerveinek technikai alul maradottságához és személyi túlterheltségéhez, mindenféleképpen előnyt jelenthetne egy másik tagállam segítsége. Emellett, véleményem szerint nagyon fontos a technikai vívmányok kihasználása, hiszen meggyőződésem, hogy amennyiben a globalizáció nyújtotta előnyöket a bűnözői hálózatok maximálisan, míg az igazságügyi szervek legjobb esetben is csupán részlegesen használják ki, akkor az idő multával a közöttük kialakult verseny meglehetősen egyenlőtlené fog válni.

Előnynek tekintem továbbá, hogy az Eurojust és az Europol is hatékonyan közreműködik a JIT-ekkel kapcsolatos eljárásokban, melyekbe az OLAF intézménye is bevonható. Mindezekon túlmenően, a közös nyomozócsoportok hatalmas előnye, hogy lehetőség nyílik arra, hogy JIT-ek akár az Európai Unió kívüli államok nyomozóirodáival is együttműködjenek, míg a hagyományos eljárási jogsegélyt csak az Európai Unió tagállamai között lehet igénybe venni.

A közös nyomozócsoportok melletti érvelésem utolsó indoka, hogy a JIT-ek igénybevételének alkalmával a kijelölt, koordinációért felelős csoportvezető személyének köszönhetően elkerülhető az eljárási cselekmények duplikációja is.

Egyéb kutatási eredmények

Megállapítható továbbá, hogy a folyamatos jogszabályi változtatás olyannyira megingatja a jogbiztonságot, hogy a jogszabály módosítást követően 5-6 év szükséges mire meg tud jelenni a következetes jogalkalmazás.

Végezetül pedig hangsúlyozni kívánom, hogy véleményem szerint a kábítószer-probléma multidiszciplináris jellege miatt az ellene való fellépés nem lehet szinte kizárólagosan a rendészet és a bűnüldöző hatóságok feladata, hanem komoly hangsúlyt kell fektetni a megelőzés és az ártalomcsökkentés megerősítésére is.

Felhasznált irodalom

Könyvek, értekezések, jelentések

Alain Labrousse: Géopolitique des drogues, Presses Universitaires de France, 3eme édition, 2011, 3-4. o.

Szeged MJV Önkormányzat: Tanulmányok, Szeged MJV Önkormányzat Kábítószerügyi Egyeztető Fórum, Szeged, 2011

Bayer István: A drogok történelme. A kábítószeres története az ókortól napjainkig, Aranyhal Kiadó, Budapest, 2000, 6.-58. o.

Bebesi Zoltán: Kábítószer-bűnözés és terrorizmus, Doktori értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2009, 1- 46. o.

Boekhout van Solinge, Tim: Drug use and drug trafficking in Europe. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie (Pre-publication version), 1998, 100-105. o.

Bócz Endre–Finszter Géza: Kriminalisztika joghallgatóknak, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 283–286. o.

Busch Béla (Szerk.): Büntetőjog II. A 2012. évi C. törvény alapján, HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 120-126. o.

Csányi Csaba: A tanúvédelem és a szervezett bűnözés összefüggései és a tanúvédelem egyes eszközei, Doktori értekezés, PTE-ÁJK, Pécs, 2010, 222. o.

Demetrovics Zsolt: A drogfogyasztás elterjedtsége Magyarországon

Département de l'information des Nations Unies: ABC des Nations Unies, New York, 1998, 209. o.

Fekecs Gyula: Titkos információgyűjtés, avagy titkos adatszerzés? www.jogiforum.hu 2005. március 20.

Finszter Géza: A titkos felderítés kriminalisztikája, Kriminalisztika 1-2., BM Kiadó, 2004, 969. o.

Finszter Géza: A kriminalisztika elmélete és a praxis a büntetőeljárás reform tükrében (Összefoglalás), 2005-2007, 95- 96. o.

Josephine Steiner & Lorna Woods: EU Law, 10th Edition, Oxford University Press, 2009, 601. o.

Kovács Gyula – Lóczy Zsolt: Visszaélés kábítószerrel, Kriminalisztikai Jegyzetek és Tanulmányok, Rendőrtiszti Főiskola, 2010, 65. o.

Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, ahogyan egy rendőrtiszt látja, 2zsiráf Kiadó, 1996

Kurdics Mihály: A kábítószer itt van testközelben, ahogyan egy rendőrtiszt látja, 2zsiráf Kiadó, 2003, 97. o.

Mészáros Bence: Fedett nyomozás a bűnüldözésben, Doktori értekezés, PTE-ÁJK, Pécs, 2011

Mickael R. Roudaut: Marchés criminels un acteur global, Presses Universitaires de France, 2010, 173. o.

M. Nyitrai Péter: Nemzetközi bűnügyi jogsegély Európában, KJK Kerszöv. Kiadó, Budapest, 2002, 219- 220. o.

Nagy Judit: Közös nyomozócsoporthoz az Európai Unió tagállamai között, Doktori Értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem ÁJK, 2010

Nemzeti Drog Fókuszpont: “MAGYARORSZÁG” Új fejlemények, trendek és részletes információk a kiemelt témákról, 2012-es ÉVES JELENTÉS az EMCDDA számára, 82. o.

Ostrovits András (Szerk.): EU-Jog, Az európai integráció története, HVG- ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012, 36. o.

Pilisi Fanni: Bűnügyi adatgyűjtés, különös tekintettel a rászternyomozásra, <http://ujbtk.hu/dr-pilisi-fanni-bunugyi-adatgyujtes-kulonos-tekintettel-a-raszternyomozasra/> (2013.09.08)

Polt Péter (Szerk.): Új Btk. Kommentár, 3. kötet, Különös rész, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó, Budapest, 2013, 222-228. o.

Rácz József (Szerk.): Rendészeti ismeretek a kábítószer-problémával kapcsolatban, ETO-PRINT NYOMDAIPARI KFT., Budapest, 2009, 233.-234. o.

Ruzsák József: A sorállomány körében végzett mentálhigiénés tevékenység, Iskolakultúra 1998/10, 110. o.

Sárosi Péter: C-lista-szájbarágó, 2012. április 3, elérhető: <http://drogriporter.hu/clista> (2013.09.11)

Sárosi Péter, Dizájner drogok – tiltás helyett szabályozás? 2013. január 31, Budapest, elérhető: <http://drogriporter.hu/dizajnmaskent> (2013.09.17)

T. Boekhout van Solinge: Drugs and Decision Making in the European Union, Amsterdam, CEDRO, 2002

Tóth Mihály (Szerk.): Büntető eljárásjog, HVGorac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009

United Nations Office on Drugs and Crime: World Drug Report 2013

Varga Zoltán: A tanú és a tanúvédelem a bíróság szemszögéből, A tanú védelmének elméleti és gyakorlati kérdései, PTE-ÁJK, Pécs, 2009, 120. o.

Folyóiratok

Conny Rijken: Joint Investigation Teams: principles, practice, and problems, Lessons learnt from the first efforts to establish a JIT, Utrecht Law Review, Volume 2, Issue 2 (December) 2006, 112. o.

Federico Varese: How mafias take advantage of globalization: the Russian mafia in Italy, 2012, British Journal of Criminology, 2012, 52 (2), 235-253. o.

Kovács Gyula: a Kábítószerrel visszaéléshez kapcsolódó bűncselekmények felderítését és bizonyítását akadályozó tényezők, Magyar Bűnüldöző II. évfolyam 1. szám 2011/1

Lévay Miklós: Héjak, Baglyok, Galambok, Fundamentum/ 2001. 1. szám, 49-57. o.

Márkus László: Virágzó afgán drogipar – Mákterítő, Magyar Narancs, 2008/45 (11.06)

Előadások

Hárhegyi Máté (NNI) előadása: A kínálati oldali kábítószer- bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon előadás sorozat része (2013.05.09.)

Keller Éva előadása: Kábítószer-körkép, BSZKI, 2012

Mariana Lilova előadása, cím: Joint investigation teams /JITs, The role of Eurojust and Europol in establishing and supporting JITs, 05 Június 2009, Ohrid

Nagy Gábor előadása: Korunk kihívása: a designer drogok, A kábítószer bűnözés elleni küzdelem rendészeti és egészségügyi aspektusai, Tudományos - szakmai konferencia (2012. márc. 1)

Ritter Ildikó: A bűnüldözés és a büntető igazságszolgáltatás nagy kihívása: Kínálati oldali kábítószer-bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon című előadása, A kínálati oldali kábítószer- bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon előadás sorozat része (2013. május 09.)

Romposné Kovács Éva (BSZKI) előadása: A lefoglalt kábítószer-gyanús bűnjelek igazságügyi vegyészszakértői vizsgálata, A kínálati oldali kábítószer- bűncselekmények felderítése és bizonyítása Magyarországon előadás sorozat része (2013. május 09.)

Elektronikus források

CEPOL honlapja, elérhető: <https://www.cepola.europa.eu/index.php?id=home0> (2013.09.08)

Discovery Chanel, elérhető: <http://www.youtube.com/watch?v=O-GnAaiBpko> (2013.05.15)

Drogriporter honlapja, elérhető: <http://drogriporter.hu/clista> (2013.09.17)

Drogriporter honlapja, elérhető: <http://drogriporter.hu/dizajnmaskent> (2013.09.17)

Európai Bizottság honlapja, Unió's jelentés a tiltott kábítószerokról: aggasztó új trendek a csempészet és a fogyasztás területén, elérhető: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-73_hu.htm?locale=FR (2013.05.13)

Európai Bizottság honlapja, az Európai Bizottság sajtóközleménye:
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1347_hu.htm (2013.09.13)

Europol honlapja, elérhető: <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>
(2013.09.05)

Europol honlapja, elérhető:

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/hu_europeaninvestigator-hungary_0.pdf (2013.09.12), 17. o.

Európai Csalás Elleni Hivatal honlapja, elérhető: http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_hu.ht (2013.09.13)

Európai Igazságügyi Portál, elérhető: https://e-justice.europa.eu/content_evidence-92-hu.do (2013. 09. 10)

EU vonal, elérhető: http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=11 (2013.09.05)

EU honlapja, elérhető: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/pol_agencies/eurojust/index_hu.htm (2013.09.08)

EU honlapja elérhető:

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33216_hu.htm (2013.09.08)

Europa honlapja, elérhető: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-604_hu.htm (2013.09.20)

Europa weboldala,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33108_hu.htm (2013. 09. 11)

Europa honlapja,

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/judicial_cooperation_in_criminal_matters/l33108_hu.ht (2013. 09. 15)

EU honlapja: elérhető: eurojust.europa.eu/Practitioners/Eurojust-Support-JITs/JITs/Pages/history.aspx (2013.09.12)

Global Research Centre for Research on Globalization honlapja, elérhető:

<http://www.globalresearch.ca/a-new-war-on-drugs-in-west-africa-think-tank-report-says-west-africa-is-a-drug-trafficking-hub/5337192> (2013.05.13)

INTERPOL honlapja, elérhető: <http://www.interpol.int/fr/À-propos-d'INTERPOL/Présentation> (2013.09.14)

Magyar Nemzet honlapja, elérhető: <http://mno.hu/belfold/dizajnerdrog-a-c-listatol-nem-lehet-csodat-varni-1166841> (2013.09.16)

Nemzeti Adó- és Vámhivatal honlapja, elérhető: <http://www.nav.gov.hu/nav/olaf> (2013. 09. 08)

Nemzeti Nyomozó Iroda honlapja, elérhető: <http://www.police.hu/a-rendorsegrol/testulet/teruleti-szervek/keszenleti-rendorseg> (2013.09.08)

SELEC honlapja, elérhető: <http://www.secicenter.org/m485/SELEC> (2013.09.14)

The European Union Times honlapja, elérhetőség: <http://www.eutimes.net/2010/03/2010-global-drug-trafficking-map/> (2013.05.12)